



## Verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009

---

### Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse 2009/10:153 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009, samt följdmotioner till skrivelsen.

Utskottet behandlar frågor om bl.a. de multilaterala institutionernas roller, övervakning av den globala ekonomin och enskilda länders ekonomiska politik, IMF:s och Världsbankens låneramverk, klimat- och energifrågor i Världsbankens verksamhet samt styrnings- och inflytandefrågor. Utskottet stöder regeringens prioritering i fråga om viktiga framtidsfrågor i de internationella finansiella institutionerna.

Finansutskottet har lämnat ett yttrande i ärendet.

Utrikesutskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och att motionerna avstyrks.

I ärendet finns åtta reservationer.

# Innehållsförteckning

Sammanfattning .....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....	3
Redogörelse för ärendet .....	5
Ärendet och dess beredning .....	5
Bakgrund .....	6
Skrivelsens huvudsakliga innehåll .....	6
Utskottet .....	8
Skrivelsens innehåll, de multilaterala institutionernas roller m.m. ....	8
Motionen .....	8
Utskottets överväganden .....	8
Övervakning .....	10
Motionen .....	10
Utskottets överväganden .....	10
Låneramverk .....	12
Motionerna .....	12
Utskottets överväganden .....	13
Resursförstärkning av institutionerna, internationell beskattning .....	17
Motionen .....	17
Utskottets överväganden .....	17
Klimat- och energifrågor .....	18
Motionerna .....	18
Utskottets överväganden .....	18
Styrnings- och inflytandefrågor .....	21
Motionerna .....	21
Utskottets överväganden .....	21
Viktiga framtidsfrågor i institutionerna .....	23
Utskottets överväganden .....	23
Skrivelsen .....	23
Reservationer .....	24
1. De multilaterala institutionernas roller, punkt 1 (v) .....	24
2. Styrning och inriktning m.m., punkt 2 (s, mp) .....	24
3. Revidering av röstberäkningen, punkt 3 (v) .....	26
4. Övervakning, punkt 4 (v) .....	26
5. Konditionalitet, punkt 5 (v, mp) .....	27
6. Låneramverk och bonuskatt, punkt 6 (v) .....	27
7. Klimat- och energifrågor, punkt 7 (v, mp) .....	29
8. Jämn könsfördelning, punkt 8 (v, mp) .....	30
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag .....	31
Skrivelsen .....	31
Följdmotionerna .....	31
<i>Bilaga 2</i>	
Finansutskottets yttrande .....	33

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## 1. De multilaterala institutionernas roller

Riksdagen avslår motion 2009/10:Fi10 yrkande 8.

*Reservation 1 (v)*

## 2. Styrning och inriktning m.m.

Riksdagen avslår motion 2009/10:Fi9 yrkandena 1–3.

*Reservation 2 (s, mp)*

## 3. Revidering av röstberäkningen

Riksdagen avslår motion 2009/10:Fi10 yrkande 6.

*Reservation 3 (v)*

## 4. Övervakning

Riksdagen avslår motion 2009/10:Fi10 yrkande 5.

*Reservation 4 (v)*

## 5. Konditionalitet

Riksdagen avslår motion 2009/10:Fi10 yrkande 1.

*Reservation 5 (v, mp)*

## 6. Låneramverk och bonusskatt

Riksdagen avslår motion 2009/10:Fi10 yrkandena 2–4 och 9.

*Reservation 6 (v)*

## 7. Klimat- och energifrågor

Riksdagen avslår motion 2009/10:Fi10 yrkandena 10 och 11.

*Reservation 7 (v, mp)*

## 8. Jämn könsfördelning

Riksdagen avslår motion 2009/10:Fi10 yrkande 7.

*Reservation 8 (v, mp)*

## 9. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2009/10:153 till handlingarna.

Stockholm den 27 maj 2010

På utrikesutskottets vägnar

*Göran Lenmarker*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lennmarker (m), Urban Ahlin (s), Gustav Blix (m), Carina Hägg (s), Anne-Marie Pålsson (m), Kent Härstedt (s), Fredrik Malm (fp), Kenneth G Forslund (s), Walburga Habsburg Douglas (m), Kerstin Engle (s), Holger Gustafsson (kd), Christian Holm (m), Hans Linde (v), Rosita Runegrund (kd), Olle Thorell (s) och Max Andersson (mp).

# Redogörelse för ärendet

## Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utrikesutskottet regeringens skrivelse 2009/10:153 som innehåller en redogörelse för verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna<sup>1</sup> under 2008–2009. I betänkandet behandlas också följdmotioner till skrivelsen. Inom ramen för sin beredning av ärendet har utrikesutskottet inhämtat finansutskottets yttrande (ytr. 2009/10:FiU4y).

Riksdagen har under det innevarande riksmötet bifallit en proposition från regeringen om ändringar av stadgarna för Internationella valutafonden och Världsbanken. Efter förslag från finansutskottet godkände riksdagen stadgeändringarna i Internationella valutafonden (IMF) och Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), som är en del av Världsbanksgruppen. Ändringarna syftar till att öka utvecklings- och tillväxtländernas inflytande i respektive institution. Riksdagen godkände genom beslutet också en utökning av Internationella valutafondens investeringsmandat (prop. 2009/10:14, 2009/10:FiU16, rskr. 2009/10:134).

Regeringen har under mandatperioden redovisat uppgifter om svenskt stöd till insatser som bedrivs av Världsbanken och regionala utvecklingsbanker i bl.a. budgetpropositionen och skrivelser från regeringen om politiken för global utveckling respektive biståndets resultat.

Utrikesutskottet har i ett flertal betänkanden under mandatperioden tagit upp frågor med anknytning till Internationella valutafondens, Världsbankens respektive de regionala utvecklingsbankernas verksamhet. Det gäller exempelvis motionsförslag om stöd till insatser på miljö-, klimat- och energiområdena samt skuldavskrivning och skuldåterbetalbarhet. Också motioner om inflytande och insyn i de internationella finansiella institutionerna samt om konditionalitet (villkorlighet) har behandlats. Frågorna har tagits upp exempelvis i budgetbetänkanden samt i betänkanden om Sveriges politik för global utveckling, mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik respektive globalisering.

En delegation från utrikesutskottet besökte i oktober 2009 Washington D.C. och sammanträffade då med bl.a. representanter för Världsbanken och Internationella valutafonden som redogjorde för frågor om bl.a. den internationella finansiella krisen och dess återverkningar.

Företrädare för utrikesutskottet sammanträffade den 21 januari 2010 med Världsbankens chefsekonom och vice president Justin Yifu Lin.

<sup>1</sup> De regionala utvecklingsbankerna är Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB), Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB), Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) och Europeiska utvecklingsbanken (EBRD).

Den 20 april 2010 ägde en föredragning för utrikesutskottet och finansutskottet rum i riksdagen inför IMF:s och Världsbankens vårmöten 2010. Vid föredragningen medverkade vice riksbankschef Barbro Wickman-Parak, Riksbanken, samt tjänstemän från Utrikesdepartementet och Finansdepartementet. Motsvarande föredragningar har under ett antal år ägt rum inför de internationella finansiella institutionernas vår- och höstmöten.

Tre ledamöter i utrikesutskottet har vid skilda tillfällen under den innevarande mandatperioden deltagit i resor och möten som arrangerats av Världsbanken och dess nätverk för parlamentariker (Parliamentary Network on the World Bank, PNoWB). I nätverket ingår parlamentariker med intresse för utvecklings- och biståndsfrågor och Världsbankens roll i detta sammanhang.

## Bakgrund

Riksdagen beslutade 2003 att regeringen, med regelbundna intervall, i en särskild skrivelse till riksdagen ska redovisa hur arbetet inom Internationella valutafonden och Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna har bedrivits samt regeringens prioriteringar i arbetet med dessa institutioner (bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112). Därefter har regeringen under förra mandatperioden i skrivelse 2004/05:54 lämnat en redogörelse till riksdagen. Skrivelsen har behandlats i betänkande 2004/05:UU8.

## Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelse 2009/10:153 redogör regeringen för verksamheten inom Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009. En redovisning av regeringens ställningstaganden i de policyfrågor som präglat såväl styrelsearbetet som institutionernas verksamhet utgör tyngdpunkten i skrivelsen.

I och med att den period som redovisas i skrivelsen avser 2008–2009 täcks inte hela tidsrymden från överlämnandet av förra skrivelsen om verksamheten i de internationella finansiella institutionerna, som avsåg 2003/04. Detta är enligt regeringen motiverat dels eftersom frågorna numera redovisas i flera olika sammanhang, dels eftersom perioden fram till 2008 delvis är inaktuell då den finansiella och ekonomiska krisen inneburit stora förändringar. Enligt regeringen är skrivelsen en uppdatering av verksamheten i institutionerna och regeringens prioriteringar. Den utgör dock inte en komplett redovisning av de internationella finansiella institutionernas verksamhet.

Inledningsvis behandlas i skrivelse 2009/10:153 institutionernas övergripande roll, hur den finansiella och ekonomiska krisen har påverkat olika grupper av länder samt hur institutionerna på ett övergripande plan har hanterat krisens utmaningar inom ramen för sina respektive mandat. Därefter

redovisas arbetet med en rad centrala policyfrågor i institutionerna. Det gäller institutionernas roll som övervakare av den globala ekonomin och enskilda länders ekonomiska politik, förändringar i institutionernas utlåningsramverk, resursförstärkning, styrnings- och inflytandefrågor, miljö och klimat samt resultatstyrning. I skrivelsen redogör regeringen också för den förväntade inriktningen av institutionernas verksamhet under de närmaste åren och för sina prioriteringar i sammanhanget.

## Utskottet

### Skrivelsens innehåll, de multilaterala institutionernas roller m.m.

#### Motionen

*Vänsterpartiet* anser enligt kommittémotion *Fi10 (v) yrkande 8* att FN bör ges en större roll i arbetet med att möta den finansiella krisen och reformera de internationella finansiella institutionerna.

#### Utskottets överväganden

I anslutning till 2003 års riksdagsbeslut om Sveriges politik för global utveckling gjordes ett tillkännagivande om att regeringen, med regelbundna intervall, i en särskild skrivelse ska redovisa hur arbetet inom Internationella valutafonden (IMF), Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna har bedrivits samt regeringens prioriteringar i arbetet med dessa institutioner (bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112). Utskottet ansåg att riksdagen därigenom fick möjlighet att delge sina synpunkter på regeringens arbete i de olika bankerna och finansiella institutionerna.

Efter riksdagens tillkännagivande har regeringen under förra mandatperioden genom skrivelse 2004/05:54 lämnat en redogörelse till riksdagen om verksamheten i Internationella valutafonden och Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2003/04. Efter yttrande från finansutskottet behandlades skrivelsen i utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU8. Såväl finansutskottet som utrikesutskottet underströk där att regeringen till nästa skrivelse borde se över strukturen på informationen och tydligare klargöra vilka de svenska ställningstagandena varit i olika frågor.

Som framgått har regeringen i flera skrivelser och propositioner i olika ämnen redovisat uppgifter om verksamheten i de internationella finansiella institutionerna och Sveriges prioriteringar där. Dessutom har föredragningar sedan ett antal år ägt rum i riksdagen inför IMF:s och Världsbankens vår- respektive höstmöten under medverkan av företrädare för regeringen och Riksbanken. Vid dessa möten har vanligen finansministern, biståndsministern och riksbankschefen lämnat information till utrikesutskottet och finansutskottet om huvudfrågorna vid vår- och höstmötena och tillfälle getts för frågor och meningsutbyte.

Utskottet noterar att det av skrivelsen framgår att regeringen under 2010 avser att besluta om organisationsstrategier som specificerar prioriteringar och fastställer mål för Sveriges samarbete med Världsbanken och Afrikanska utvecklingsbanken.



Vad gäller skrivelsens innehåll understryker finansutskottet i yttrande 2009/10:FiU4y – liksom vid dess behandling våren 2005 av motsvarande skrivelse – vikten av att riksdagen får god information om och möjligheter till inflytande över Sveriges agerande i de internationella finansiella institutionerna. Finansutskottet konstaterar att regeringen i den nu aktuella skrivelsen anger att denna inte är heltäckande, vare sig i fråga om den period som redovisas eller de frågeområden som berörs, att den redovisat sina ställningstaganden vid olika tillfällen samt att den avser att senare under 2010 lägga fram en redovisning om biståndet. Enligt finansutskottet är det visserligen en fördel att riksdagen får information vid flera tillfällen och därmed aktuell sådan, men för överskådlighetens skull vore det av värde med en samlad redovisning. Det finns således alltså potential för en fortsatt utveckling av redovisningen till riksdagen i dessa frågor, anser finansutskottet.

Vid behandlingen av den förra skrivelsen efterfrågade både finansutskottet och utrikesutskottet inför utarbetandet av nästa skrivelse en översyn av strukturen på informationen och tydligare klagörande av vilka ställningstaganden Sverige gjort i olika frågor. Finansutskottet anser i yttrande 2009/10:FiU4y att den nu aktuella skrivelsen i väsentliga avseenden är mer ändamålsenligt strukturerad. Vad gäller det som beskrivs under rubriken regeringens prioriteringar hade det dock enligt finansutskottet möjligen varit önskvärt med en tydligare åtskillnad mellan hittillsvarande svenska ställningstaganden och regeringens prioriteringar inför det fortsatta arbetet i de internationella finansiella institutionerna. Utrikesutskottet instämmer i finansutskottets uppfattning om skrivelsens innehåll.

Utrikesutskottet konstaterar att de internationella finansiella institutionerna har stor betydelse för att främja ekonomisk tillväxt, global ekonomisk och finansiell stabilitet samt fattigdomsbekämpning. Utskottet delar regeringens uppfattning att de internationella finansiella institutionerna fyller en grundläggande roll i det globala samarbetet. IMF:s verksamhetsmål är att säkra stabiliteten i det internationella monetära och finansiella systemet. Världsbankens verksamhetsmål är att stödja utvecklingsländerns arbete med att bekämpa fattigdom. Världsbanken och IMF är båda fristående institutioner inom FN-systemet.

I skrivelsen redogör regeringen för de internationella finansiella institutionernas roller, hur den finansiella och ekonomiska krisen har påverkat olika grupper av länder samt hur institutionerna på ett övergripande plan har hanterat krisens utmaningar. IMF har genomgått stora förändringar och bl.a. reviderat sina lånevillkor och fått kraftigt ökade resurser samt förändrat prioriteringarna i sin övervakning av den globala ekonomin. Krisen har medfört att medel- och låginkomstländer väsentligt ökat sin efterfrågan på lån från Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna, något som lett fram till beslut om kapitalförstärkningar.

Med anledning av den aktuella motionen konstaterar utrikesutskottet att insikten vuxit sig allt starkare om att en stärkt samverkan måste till mellan olika multilaterala institutioner och organ och på alla nivåer inom dessa för att framgång ska kunna nås såväl i kampen mot den globala finansiella och ekonomiska krisen som i ansträngningarna att nå FN:s millenniemål. Att detta är av största vikt och att ökad samstämmighet i agerandet måste eftersträvas var också en av slutsatserna vid ett högnivåmöte mellan FN:s ekonomiska och sociala kommitté (Ecosoc), Bretton Woods-institutionerna, Världshandelsorganisationen (WTO) och FN:s konferens för handel och utveckling (Unctad) i mars 2010. Vid mötet underströks att Ecosocs koordinerande roll måste stärkas.

Det är enligt utskottet positivt att regeringen fortsätter att driva att institutionerna ska ha tillräcklig kapacitet att kunna hantera nya utmaningar. De internationella finansiella institutionerna måste kunna möta dessa utmaningar med en långsiktig politik. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att verksamheten utvecklas med beaktande av komparativa fördelar och i enlighet med institutionernas mandat. I likhet med regeringen anser utskottet att rollfördelningen mellan institutionerna måste vara tydlig om resursutnyttjandet ska kunna bli effektivt.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om sin syn på relationen mellan å ena sidan G20-gruppen<sup>1</sup> och å den andra de internationella finansiella institutionerna. I betänkande 2009/10:UU13 våren 2010 har utskottet gett uttryck för uppfattningen att en utveckling där G20 tar över delar av IMF:s och Världsbankens roller och ansvar är olycklig. Beslut som rör IMF och Världsbanken bör fattas inom respektive institutions styrorgan där samtliga medlemsländer är representerade, vilket inte är fallet i G20.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion *Fi10 (v) yrkande 8*.

## Övervakning

### Motionen

*Vänsterpartiet* anser enligt kommittémotion *Fi10 (v) yrkande 5* att IMF:s övervakning och granskning av enskilda länders politik bör innefatta USA som bör utsättas för samma granskning som andra länder.

### Utskottets överväganden

IMF har en central roll i övervakningen av den globala ekonomin och enskilda länders ekonomiska politik. IMF ger råd till medlemsländer om hur de ska genomföra en ekonomisk och finansiell politik som främjar sta-

<sup>1</sup> *G20-gruppens* permanenta medlemmar utgörs av Argentina, Australien, Brasilien, Frankrike, Förenta staterna, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Kanada, Kina, Mexiko, Ryssland, Saudiarabien, Storbritannien, Sydafrika, Sydkorea, Turkiet och Tyskland. EU representeras i G20 av sitt roterande ordförandeland och av Europeiska centralbanken (ECB).

bilitet, minskar riskerna för sårbarhet vid kriser och stimulerar hållbar tillväxt och hög levnadsstandard. I IMF:s uppdrag ingår också att granska den globala ekonomiska utvecklingen och hur den påverkar det internationella valutasystemet och finansiella systemet. Vidare ska IMF främja dialog mellan medlemsstaterna om regionala och internationella konsekvenser av deras ekonomiska och finansiella politik. Flertalet av IMF:s analyser vad avser övervakning publiceras numera. IMF bistår dessutom medlemsstater i uppbyggnad av institutionell kapacitet, rådgivning i situationer med betalningsbalansproblem samt med lån. En av huvudfrågorna vid IMF:s vårmöte 2010 gällde IMF:s framtida mandat dels i fråga om övervakningen av den globala ekonomin och finansmarknaderna, dels i fråga om IMF:s låneramverk. Låneramverken behandlas i nästa avsnitt i betänkandet.

Beträffande granskningen av enskilda länder konstaterar utrikesutskottet att varje land som blir medlem i IMF går med på att utsätta sin ekonomiska politik och finanspolitik för granskning av det internationella samfundet. IMF utövar uppsikt över det internationella valutasystemet för att se till att det fungerar effektivt och att varje medlem fullgör sina åtaganden enligt artikel IV i IMF:s stadgar om att föra en politik som står i överensstämmelse med inhemsk och global stabilitet.

IMF genomför regelbundet – i regel varje år – bilateral granskning av ekonomin i varje medlemsland. Detta sker genom överläggningar och utgör ett led i övervakningen av den globala ekonomin. Under överläggningarna diskuterar IMF:s tjänstemän ekonomisk och finansiell utveckling och policy med nationella företrädare för bl.a. centralbanken, regeringen och myndigheter samt ofta även representanter för näringslivet och det civila samhället. IMF:s senaste granskning av USA:s ekonomiska politik och finanspolitik färdigställdes sommaren 2009.

Som framgår av skrivelsen har G20 beslutat om en uppföljning av hur de råd som ingår i IMF:s övervakningsrapport följs upp av den berörda medlemsstaten. Enligt vad finansutskottet erfarit kommer IMF och Världsbanken – på begäran av G20 – även att göra en analys av särskilt G20-ländernas ekonomiska politik. Dessa initiativ välkomnas av såväl finansutskottet som utrikesutskottet.

När det gäller IMF:s övervakning av den finansiella sektorn lämnade Regeringskansliet i april 2010 information till utrikesutskottet och finansutskottet om att denna förbättrats på senare tid. Exempelvis antogs i oktober 2009 nya riktlinjer för övervakningsverksamheten i stort där övervakningen av den finansiella sektorn betonas. En internationell diskussion förs om hur IMF:s kapacitet att övervaka den finansiella sektorn ska kunna förstärkas ytterligare, exempelvis genom att bättre statistik tas fram och genom att IMF:s granskningar av systemviktiga medlemsländers finansmarknader görs obligatoriska. Likaså diskuteras hur IMF:s ekonomiska övervakning kan förbättras genom en högre grad av fokusering på systemfrågor inklusive sambandet mellan den globala nivån och den nationella

nivån. Såväl finansutskottet som utrikesutskottet instämmer i regeringens uppfattning att IMF bör lägga särskilt fokus på denna övervakning och bättre integrera den i övrig övervakning.

I kölvattnet efter finanskrisen i Asien skapade IMF och Världsbanken 1999 gemensamt ett utvärderingsprogram för den finansiella sektorn (FSAP, Financial Sector Assessment Program). Via FSAP erbjuds medlemsländerna en allsidig utvärdering av sina finansiella system. Syftet med utvärderingen är tvåfaldigt: att bedöma stabilitet i finanssektorn och att värdera dess möjliga bidrag till tillväxt och utveckling. Deltagande i FSAP är frivilligt och utförs på begäran av medlemslandet. Om medlemslandet är en avancerad ekonomi är det IMF som genomför analysen. I det fall medlemslandet är ett utvecklingsland görs analysen av IMF och Världsbanken gemensamt.

Mer än två tredjedelar av IMF:s medlemsstater har nu slutfört första omgången av FSAP-utvärderingar och många av länderna har genomgått uppföljande studier. Enligt vad utskottet har inhämtat är FSAP-utvärderingar resurskrävande såväl för det granskade landet som för IMF, vilket bidragit till att det i dag är kö till sådana utvärderingar.

Bland G20-länderna är det fyra som ännu inte deltagit i FSAP: Kina, Tyskland, Indonesien och USA. En då pågående utvärdering av Argentina slutfördes inte när den finansiella krisen blev akut. Förberedelser pågår för att under 2010 genomföra FSAP i Kina, Tyskland, Indonesien och USA. När dessa utvärderingar är slutförda har majoriteten av de viktigaste regionala finansiella systemen deltagit i IMF:s utvärderingsprogram för den finansiella sektorn.

Utrikesutskottet anser i likhet med regeringen och finansutskottet att det är angeläget med ökad transparens och öppenhet inom IMF. Mot den bakgrunden ställer sig utrikesutskottet i likhet med finansutskottet bakom att regeringen driver att det bör vara obligatoriskt att publicera alla landrapporter och att uppföljningen av IMF:s policyrekommendationer bör förbättras. Detta är viktigt för att IMF:s övervakning ska få större effekt.

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion *Fi10 (v) yrkande 5*.

## Låneramverk

### Motionerna

*Vänsterpartiet* påtalar i kommittémotion *Fi10 (v) yrkande 1* behovet av en reform av de villkor och krav som ställs vid Världsbankens och IMF:s utlåning så att hänsyn tas till de demokratiska processerna i låntagarländerna samt till sociala och miljömässiga faktorer. I *yrkande 2* begärs att Sverige ska rikta kritik mot att Världsbanken och IMF i villkor för utvecklingssamarbete ställer krav på privatiseringar och liberaliseringar. Enligt *yrkande 3* bör Sveriges stöd till Världsbanken vara kopplat till krav på avskaffande

av de makroekonomiska krav som banken ställer på låntagarländer. I *yrkande 4* förespråkas dels en avveckling av IMF:s långsiktiga utvecklingsfinansiering, dels en avveckling av IMF:s lånefacilitet för fattigdomsminskning och tillväxt (Poverty Reduction and Growth Facility, PRGF).

### Utskottets överväganden

För att motverka de negativa effekterna av den globala finansiella krisen har de internationella finansiella institutionerna agerat kontracykliskt och kraftigt ökat sin utlåning. En stor del av den ökade utlåningen har möjliggjorts genom tidigareläggning av redan planerade utbetalningar av gåvor och lån från fonderna. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är positivt att de internationella finansiella institutionerna lyckats tillhandahålla väsentligt ökade resurser för långivning i samband med krisen.

En av IMF:s huvuduppgifter är att ge lån till medlemsländer som har betalningsbalansproblem. Sådant finansiellt stöd gör det möjligt för länder att, samtidigt som de åtgärdar de underliggande problemen i sin ekonomi, åter bygga upp sina internationella reserver, stabilisera sina valutor, fortsätta betala för sin import och återställa förutsättningarna för en god ekonomisk tillväxt. Till skillnad från utvecklingsbankerna lånar IMF inte ut medel för särskilda projekt. Som framgått tidigare i betänkandet utgjorde IMF:s framtida mandat, däribland i fråga om låneramverken, en av huvudfrågorna vid IMF:s vårmöte 2010.

Världsbanksgruppen omfattar fem institutioner:

1. Internationella utvecklingsfonden, Ida, som ger förmånliga lån och gåvor till de fattigaste länderna.
2. Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken, IBRD, som ger lån och utvecklingsstöd till medelinkomstländer och kreditvärdiga låginkomstländer.
3. Internationella finansieringsbolaget, IFC, som finansierar privatsektorutveckling.
4. Multilaterala investeringsorganet, Miga, som utfärdar garantier för politiska risker vid privata investeringar i utvecklingsländer.
5. Internationella centret för lösning av investeringstvister, ICSID, som medverkar till tvistelösning mellan utländska investerare och regeringar i samarbetsländer.

Även om Ida och IBRD finansiellt och juridiskt sett är separata, är de organisatoriskt i stort sett integrerade, bl.a. i avdelningsstrukturen, sektorstrategier, resultatstyrning och utvärdering.

Ett lån från IMF kopplas till villkor som anger en särskild inriktning av politiken eller särskilda åtgärder som ett land har kommit överens om att genomföra för att lösa sina problem med betalningsbalansen. Villkoren formuleras av landet i samråd med IMF och presenteras för IMF:s styrelse i

en avsiktsförklaring (letter of intent). När ett lån har blivit beviljat betalas det normalt ut successivt genom delbetalningar vartefter det ekonomiska programmet genomförs.

De internationella finansiella institutionernas låneramverk är uppdelat i icke-koncessionell respektive koncessionell utlåning. Regelverken för dessa skiljer sig åt.

Den icke-koncessionella utlåningen sker på marknadsmässiga villkor och ges i regel till medel- och höginkomstländer. Räntenivån är dock lägre än vad som skulle ha varit fallet på den privata marknaden. När de rikare länderna i samband med problemen på finansmarknaderna under den globala finansiella krisen efterfrågat stöd från IMF är det framför allt lån i förebyggande syfte som efterfrågats.

Den koncessionella utlåningen till de fattigaste länderna via Världsbanksgruppen sker genom Internationella utvecklingsfonden (Ida), som också kan lämna gåvor till de fattigaste länderna. Koncessionell utlåning till de fattigaste länderna sker också via IMF. Den koncessionella utlåningen är helt eller delvis finansierad av biståndsmedel.

Som framgått förespråkas i motionen förändringar av Världsbankens och IMF:s villkor och krav för utlåning.

Vad gäller icke-koncessionella lån konstaterar utrikesutskottet att IMF våren 2009 genomförde en omfattande översyn av sina låneramverk av detta slag. Översynen ledde till att IMF för första gången införde ett låneinstrument, Flexible Credit Line (FCL), som inte innefattar lånevillkor med uppföljning i efterhand. Genom FCL kan IMF ge garantier om tillgång till finansiellt stöd till länder som av IMF bedöms föra en god ekonomisk politik. Garantierna lämnas utan de makroekonomiska villkor och krav som IMF normalt ställer på låntagarländer. I diskussionerna om IMF:s framtida mandat övervägs bl.a. förslag om att ytterligare bygga vidare på det nya låneinstrumentet FCL.

För att kunna tidigarelägga koncessionella lån, utbetalningar och gåvomedel och ge stöd till de fattigaste länderna under den finansiella och ekonomiska krisen har Världsbanken/Ida skapat instrument för dessa ändamål, vilket redovisas i skrivelsen.

Också IMF har reagerat på det starkt ökade behovet av koncessionella lån. Av skrivelsen framgår att IMF:s styrelse i april 2009 beslutade att temporärt fördubbla lånetaken för det koncessionella ramverket och sänka lånekostnaderna. Därefter har styrelsen i juli 2009 fattat beslut om en omfattande reformering av IMF:s koncessionella utlåning till låginkomstländer. Beslutet innebär att låneramverket sedan den 1 januari 2010 har en ny utformning som ska vara mer flexibel och utformad så att den bättre kan anpassas till variationsbredden bland de fattigaste länderna och deras skilda behov.

Från januari 2010 har Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF), det låneramverk för koncessionell utlåning till låginkomstländer som tas upp i ett motionsförslag, omarbetats och ersatts av Poverty Reduction and

Growth Trust (PRGT). PRGT har tre låneinstrument som skiljer på om det betalningsbalansproblem som motiverar lånet är kort-, medel- eller långsiktigt. I förhållande till tidigare låneramverk är villkoren för de olika låneinstrumenten mer enhetliga. Tidigare erbjöds låntagarländer i större uträkning olika lånevillkor beroende på vilket instrument de begärde lån från, något som uppfattats som godtyckligt. Samtliga låneinstrument under IMF stöder program som ägs av låntagarlandet och som syftar till att uppnå en hållbar makroekonomisk situation som står i överensstämmelse med stark och hållbar fattigdomsminskning och tillväxt.

När ett land tar upp lån från IMF åtar sig landets regering att justera sin ekonomiska politik så att det blir möjligt att övervinna de problem som medfört behov av finansiellt stöd från det internationella samfundet. Dessa lånevillkor fungerar också som en garanti för att landet kommer att kunna klara återbetalningen till IMF. Som nyss nämnts har lånevillkoren – konditionaliteten – blivit mer enhetlig. Ett syfte med detta är att främja nationellt ägarskap och en kraftfull och effektiv nationell politik.

Världsbanken gjorde 2005 en genomgång av konditionaliteten i sin långgivning. Utifrån erfarenheter av hur konditionaliteten tillämpats genomfördes en rad förändringar i fråga om harmonisering av villkor och tillvägagångssätt för att bestämma rimlig nivå på och omfattning av konditionaliteten. Fem principer för god praxis slogs fast:

- *Ägarskap*: Stärk landets ägarskap.
- *Harmonisering*: Kom från början överens med låntagarlandets regering och andra finansiella partner om ett samordnat ramverk för ansvarsutkrävande.
- *Klientanpassning*: Anpassa ramverket för ansvarsutkrävande och modaliteter till förhållandena i landet.
- *Kritiskt urval*: Välj som villkor för utbetalning endast åtgärder som är av avgörande betydelse för möjligheterna att uppnå resultat.
- *Insyn och förutsägbarhet*: Genomför öppna översyner av genomförande, vilket främjar förutsägbart och prestationsbaserat finansiellt stöd.

(*anm. utrikesutskottets fria översättning*)

Konditionaliteten i långivningen har senare följts upp av Världsbanken. I rapporten *Conditionality in Development Policy Lending* (november 2007), har en genomgång gjorts av 57 lån i form av budgetstöd (development policy lending, DPL). Enligt rapporten agerar banken i huvudsak i överensstämmelse med principerna för god praxis. Antalet villkor vid lån från Ida och IBRD hade minskat från fler än 30 per verksamhet i mitten av 1990-talet till omkring 10–15 budgetåret 2005. Analyser vad avser fattigdom och sociala effekter (poverty and social impact analysis, PSIA) hade gjorts för flertalet känsliga reformer. Samtliga åtgärder relaterade till privatisering återspeglade enligt uppföljningsrapporten den aktuella regeringens policyprioriteringar.

Utrikesutskottet konstaterar att Sverige, i likhet med de flesta länder, anser att villkor i samband med lån och gåvor är nödvändigt. Rätt utformade spelar krav på en ansvarsfull ekonomisk politik en viktig roll i långivning och bistånd. Villkoren ska säkerställa att utlånade medel och bistånd används till att minska fattigdomen och stödja mottagarländernas reformarbete. Det är viktigt att kunna följa upp att medel verkligen används på rätt sätt, i synnerhet som många av mottagarländerna brottas med svåra styrnings- och korruptionsproblem. De internationella finansiella institutionerna och deras ägare måste känna förtroende för den politik som förs i mottagarländerna. Länder ska inte tillåtas skuldsätta sig i sådan omfattning att de inte klarar av att betala tillbaka lånen. Hänsyn bör också tas till låntagarländernas förmåga att använda resurserna effektivt. Till detta kommer att det, sett ur givarländernas perspektiv, är angeläget att skattemedel som via lån och gåvor går till fattigdomsbekämpning används effektivt och ändamålsenligt.

Finansutskottet anser att villkor för långivning behövs både för att garantera att resurserna används effektivt och för att låntagarländerna i regel behöver reformera sin ekonomiska politik. Villkoren för långivning bör vara flexibla och anpassas till respektive lands situation. Denna uppfattning, som Sverige också fört fram i institutionerna som sin ståndpunkt, stöds av finansutskottet och utrikesutskottet.

I ett flertal betänkanden under mandatperioden har utrikesutskottet uttryckt sitt stöd för Parisdeklarationen om biståndseffektivitet från 2005 och dess principer om bl.a. ägarskap och anpassning. Sverige har agerat pådrivande både inför tillkomsten av Parisdeklarationen och inför handlingsplanen från uppföljningsmötet i Accra 2008 (Accra Agenda for Action) och står bakom dessa. I Accra slog deltagarna – däribland Världsbanken och IMF – fast att karaktären på konditionalitet måste stödja ägarskap. Givarna ska tillsammans med utvecklingsländerna söka komma fram till en begränsad uppsättning ömsesidigt överenskomna villkor baserade på nationella utvecklingsstrategier. Gemensamma utvärderingar ska ske av i vilken utsträckning man åstadkommer detta. Utrikesutskottet ser positivt på att en utveckling i Parisdeklarationens och Accra-handlingsplanens anda sker i IMF:s och Världsbankens verksamhet och att regeringen verkar för detta.

Utrikesutskottet anser att det är viktigt med fortsatt översyn och uppföljning av de internationella finansiella institutionerna för att ytterligare förbättra verksamheten samt att förtydliga och i förekommande fall reducera antalet villkor för långivning och bistånd. Sverige bör fortsatt vara pådrivande i detta arbete. En central del av arbetet är att stärka mottagarländernas kapacitet att på egen hand formulera och genomföra en ekonomisk politik som kan leda till tillväxt och minskad fattigdom. Utskottet ser positivt på att utvecklingsländernas inflytande i de internationella finansiella institutionerna stärks, och återkommer till detta senare i betänkandet.



Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion *Fi10 (v) yrkandena 1–4*.

## Resursförstärkning av institutionerna, internationell beskattning

### Motionen

*Vänsterpartiet* föreslår i kommittémotion *Fi10 (v) yrkande 9* att Sverige ska utreda förutsättningarna för införande av en internationell bonus beskattning som ett verktyg för att bekämpa världsfattigdomen och klimatförändringarna.

### Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar regeringens sammanfattande redogörelse i skrivelsen av övervägandena kring resursförstärkning av de internationella finansiella institutionerna. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att det är av stor vikt för den globala ekonomin att institutionerna har kapaciteten att agera stabiliserande och bistå sina medlemsländer.

Efter att skrivelsen avlämnades till riksdagen har i april 2010 beslut fattats om en allmän kapitalhöjning till IBRD om 58,4 miljarder US-dollar, vilket är den första på mer än 20 år. Samtidigt godkändes även en selektiv påfyllnad till IBRD respektive Världsbankens privatsektorarm IFC om 27,8 miljarder US-dollar respektive 200 miljoner US-dollar kopplad till en förstärkning av utvecklings- och tillväxtländernas röststyrka i IBRD och IFC.

Med anledning av det aktuella motionsförslaget erinrar utskottet om att riksdagen tidigare under 2000-talet vid flera tillfällen har tagit ställning till förslag om att införa en global skatt på valutamarknaderna, en s.k. Tobin-skatt. Motioner med en sådan innebörd har vid tidigare tillfällen behandlats både av utrikesutskottet och av finansutskottet som avstyrkt förslagen.

Utrikesutskottet konstaterar att det i Sverige sedan den 1 januari 2010 gäller nya regler för bl.a. bankernas rörliga ersättningar. Regelsystemet byggs som framgått ovan på internationella överenskommelser och genomförs av Finansinspektionen. Senast den 1 oktober 2010 ska Finansinspektionen lämna en uppföljningsrapport till regeringen om de nya reglerna.

Det nu aktuella motionsyrkandet om en internationell skatt synes enligt finansutskottet i första hand ha till syfte att utöka de finansiella resurserna för bekämpande av fattigdom och klimatförändringar. Finansutskottet redovisar följande uppgifter om internationell debatt respektive beslut i enskilda länder med anknytning till frågan om bonus beskattning.

I Storbritannien har man infört en tidsbegränsad bonus beskattning i banksektorn. De banker och institut som betalar ut en bonus på högre belopp än ca 290 000 kr får betala en extra skatt på 50 % på det överskjutande beloppet. Systemet avslutades i början av april 2010. Den beskattning av bonusar som hittills har införts har alltså skett på nationellt

initiativ, och något internationellt initiativ i denna fråga har inte tagits. Vidare har även Frankrike beslutat om en tidsbegränsad bonusskatt genom en lag av den 9 mars 2010.

Internationellt har man kommit överens om att bonusar ska stävjas genom införande av regelverk. Sådana har också tagits fram av Finance Stability Board (FSB) och av EU, och de har implementerats av Finansinspektionen. Frågan om att beskatta bonusar har varit uppe i IMF i en preliminär rapport till G20, men det anses högst osäkert vilket stöd en sådan tanke har – speciellt då inga enskilda länder verkar driva denna fråga. Det kan tilläggas att både EU, EU-kommissionen och IMF förordar ett införande av stabilitetsavgifter, men sådana avses finansiera krishantering i den finansiella sektorn, inte andra internationella åtgärder. Det bör också noteras att inget land – möjligen med något undantag – förordar en skatt på internationella valutatransaktioner. Enligt vad utskottet har erfart har såväl EU-kommissionen som IMF tagit en klar ställning emot ett sådant system.

Enligt vad finansutskottet har erfart har frågan om en internationell bonusskatt inte diskuterats inom Finansdepartementet. Utskottet anser inte att det finns skäl för Sverige att ta initiativ till en sådan internationell bonusskatt.

Utrikesutskottet delar finansutskottets uppfattning om att det inte finns skäl för Sverige att ta initiativ till en internationell bonusskatt. Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motion *Fi10 (v) yrkande 9*.

## Klimat- och energifrågor

### Motionerna

*Socialdemokraterna* understryker i kommittémotion *Fi9 (s) yrkande 3* att Sverige bör vara pådrivande för att Världsbanken tar aktiv del i klimatomställningen.

*Vänsterpartiet* anser enligt kommittémotion *Fi10 (v) yrkande 10* att utvecklingsländernas begränsade inflytande i Världsbanken motiverar att bankens två nya klimatfonder sköts av FN. I *yrkande 11* efterlyser partiet en skyndsam avveckling av Världsbankens lån till investeringar i icke förnybara energikällor.

### Utskottets överväganden

Utrikesutskottet konstaterar att miljö och klimat utgör en av tre tematiska prioriteringar för Sveriges utvecklingssamarbete under mandatperioden. Därtill prioriteras stärkt resultatstyrning och biståndseffektivitet. Inom den tematiska prioriteringen miljö och klimat är fyra områden föremål för särskild uppmärksamhet: anpassning till klimatförändringarna, energi, miljö och säkerhet respektive vatten. Regeringen avser att under åren 2010–2012 genomföra en klimatsatsning på drygt 4 miljarder kronor. En betydande del av satsningen kanaliseras via Världsbanken. Ett extra bidrag om 705 miljoner kronor lämnas till Internationella utvecklingsfonden (Ida), som prioriterar stöd för anpassning till klimatförändringarna i de fattigaste län-

derna. Utöver detta kanaliseras 600 miljoner kronor via en fond för ren teknologi (Clean Technology Fund), som förvaltas av Världsbanken. Utskottet menar att detta ekonomiska stöd är ett uttryck för Sveriges pådrivande roll i Världsbankens klimatarbete.

Regeringen har under mandatperioden i flera sammanhang, däribland i budgetpropositionerna och i skrivelser om Sveriges politik för global utveckling, redovisat uppgifter om genomförandet av de tematiska prioriteringarna såväl i multilaterala som i bilaterala sammanhang. Den skrivelse om biståndets resultat som regeringen avser att lämna till riksdagen 2010 ska enligt uppgift vara inriktad på miljö och klimat.

Vid FN:s klimatkonferens i Köpenhamn i december 2009 var enigheten stor om att det för att åstadkomma en hållbar tillväxt i utvecklingsländerna krävs storskaliga och långsiktiga investeringar i åtgärder för begränsning (mitigation) av klimatförändringarnas effekter och för anpassning (adaptation) till dessa. Enighet rådde också om att detta kräver ytterligare omfattande finansiellt stöd. Utrikesutskottet vill framhålla att det är angeläget att skapa ett väl fungerande ramverk för sådant bistånd och att det måste till en väsentlig upptrappning av de finansiella flödena för att hjälpa utvecklingsländerna att genomföra ambitiösa begränsnings- och anpassningsåtgärder. Mer övergripande frågor om sådana finansiella flöden har utskottet under riksmötet behandlat i betänkande 2009/10:UU2. Om utvecklingsländerna inte kan ges stöd i tillräcklig omfattning och under rätt villkor är risken stor att deras reaktion på klimatförändringarna blir otillräcklig, vilket äventyrar hållbar tillväxt, och är oförenlig med upprätthållande av makroekonomisk stabilitet.

Utrikesutskottet konstaterar att finansutskottet delar den grundläggande uppfattning som förs fram i motionsförslagen och anser liksom finansutskottet att mottagarlandets ståndpunkt och egna förutsättningar bör ges visst genomslag i de finansiella institutionernas beslut om lån och annat stöd för klimat- och energiatgärder. Utrikesutskottet instämmer också i finansutskottets uppfattning att Sverige har ett särskilt ansvar för att driva på en uppföljning av utvecklingsbankernas arbete på klimat- och miljöområdet, som är högt prioriterat av regeringen, och att agera för att förnybar energiproduktion främjas genom institutionernas verksamhet.

Under mandatperioden har utrikesutskottet i flera betänkanden tagit upp klimat- och energifrågor i utvecklingsbiståndet. Vad gäller Världsbanken har utskottet i betänkande 2008/09:UU16 Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö redogjort för det nya strategiska ramverket för klimat- och utvecklingsfrågor (Strategic Framework on Climate Change and Development for the World Bank Group) som Världsbanksgruppen antog hösten 2008. Ramverket ska främja utvecklingen på följande områden:

- Stödja klimatåtgärder i utvecklingsprocesser som leds av berörda länder.
- Mobilisera ytterligare subventionerad och innovativ finansiering.
- Underlätta utvecklandet av marknadsbaserade finansieringsmekanismer.
- Främja resurser från den privata sektorn.

- Stödja snabbare utveckling och spridning av ny teknologi.
- Ökad forskning om policy och kapacitetsbyggande.

Klimatrelaterade frågor ingick budgetåret 2009 i 63 % av bankens strategier för landstöd (Country Assistance Strategies). Motsvarande andel i de strategier som hittills beslutat under budgetåret 2010 uppgår till mer än 80 %.

Utfästelser hade gjorts om mer än 6,3 miljarder US-dollar till Världsbankens klimatinvesteringsfonder (Climate Investment Funds, CIF). CIF består av två förvaltningsfonder (trust funds), Clean Technology Fund och Strategic Climate Fund. Hittills har Clean Technology Fund godkänt investeringsplaner till ett värde av 4,4 miljarder US-dollar, vilket mobiliserar närmare 40 miljarder US-dollar i totala investeringar.

I Världsbankens rapport Development and Climate Change (WDR 2010, World Development Report 2010) konstateras att Världsbanksgruppen har utvecklat flera finansieringsinitiativ som ska bistå länder att hantera klimatförändringar. Världsbanksgruppens finansiering för förnybar energi och energieffektivisering ökade med 24 % under 2009 till mer än 3,3 miljarder US-dollar, det största beloppet någonsin. Nya åtaganden om finansiering till förnybar energi och energieffektivisering ökade samtidigt med 88 % mellan 2008 och 2009. Mer än 40 % av Världsbanksgruppens årliga åtaganden på energiområdet avser nu förnybar energi och energieffektivisering och avsikten är att andelen inom två år ska uppgå till 50 %. Världsbankens finansiering till klimat känsliga sektorer i de fattigaste länderna, såsom jordbruk och vatten, har också ökat kraftigt.

Utrikesutskottet välkomnar att Sverige stöder och fortsatt driver på denna utveckling.

I ett motionsförslag hävdas att utvecklingsländernas begränsade inflytande i Världsbanken motiverar att bankens två nya klimatfonder sköts av FN.

Klimatinvesteringsfonderna fastställdes av Världsbankens styrelse 2008. Fonderna kan beskrivas som ett slags interimsåtgärder genom vilka bl.a. de multilaterala utvecklingsbankerna söker överbrygga gapet mellan dagens situation och en ny internationell klimatöverenskommelse med tillhörande finansieringsmekanismer. Som framgått består CIF av de två förvaltningsfonderna Clean Technology Fund och Strategic Climate Fund. Utvecklingsländer och industrialiserade länder har jämn representation i klimatinvesteringsfondernas styrelser och alla beslut måste fattas enhälligt. Utrikesutskottet konstaterar att fondstyrelserna således har en annan sammansättning än vad som är fallet i IBRD:s guvernörs- och exekutivstyrelser. I de nämnda fondstyrelserna ingår också aktiva observatörer från FN, Globala miljöfonden (GEF), civila samhället, urfolk och privata sektorn. I klimatfondernas konstruktion ingår en s.k. solnedgångsparagraf som gör det möjligt att avsluta fonderna så snart en ny finansiell arkitektur har trätt i kraft under FN:s klimatkonvention (UNFCCC).

Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrks motionerna *Fi9 (s) yrkande 3* samt *Fi10 (v) yrkandena 10 och 11*.

## Styrnings- och inflytandefrågor

### Motionerna

*Socialdemokraterna* förespråkar i kommittémotion *Fi9 (s) yrkande 1* reformering av tillsättningen av chefer i Världsbanken och IMF. Processen bör enligt partiet vara transparent och bygga på meriter samt vara öppen för kandidater från hela världen. Enligt *yrkande 2* bör låg- och medelinkomstländernas inflytande i IMF och Världsbanken stärkas. Det bör ske dels genom förändrade regler för kapitalandelar och röststyrka, dels genom en ökning av antalet platser i institutionernas styrelser.

*Vänsterpartiet* begär i kommittémotion *Fi10 (v) yrkande 6* att Sverige ska verka för en revidering av röstberäkningen i IMF och Världsbanken, så att man inte bara tar hänsyn till ekonomisk storlek utan även andra faktorer, såsom befolkningsstorlek. I *yrkande 7* understryker partiet att en jämn könsbalans bör uppnås på alla nivåer i Världsbanken och IMF. Arbetet för att uppnå detta måste prioriteras.

### Utskottets överväganden

Utrikesutskottet behandlade i mars 2010 i betänkande 2009/10:UU13 Vissa frågor om globalisering m.m. motionsförslag med samma eller likartad inriktning som de nu aktuella motionerna.

I fråga om utvecklingsländernas inflytande i IMF och Världsbanken redovisade utskottet i betänkande 2009/10:UU13 det reformarbete som inleddes i och med FN:s internationella konferens om utvecklingsfinansiering som inleddes i Monterrey i Mexiko 2002. Utskottet redogjorde där för de beslut som efter Monterreykonferensen fattats för att öka tillväxt- och utvecklingsländernas inflytande och representation i de båda internationella finansiella institutionerna. För IMF:s del har två reformsteg genomförts. Världsbanken hade 2008 genomfört första steget i en reformering av inflytandet i banken då beslut bl.a. fattades om att utvidga exekutivstyrelsen med ytterligare en exekutivdirektör för de afrikanska länderna söder om Sahara.

Utrikesutskottet kan nu konstatera att ett andra reformsteg i inflytande- och representationsfrågan, så som planerat, beslutades vid Världsbankens vårmöte i april 2010. Det innebär att utvecklings- och tillväxtländernas röststyrka i IBRD ökar med 3,13 procentenheter och därmed uppgår till 47,19 %, vilket medför en total ökning med 4,59 procentenheter sedan 2008. I IFC ökar utvecklings- och tillväxtländernas röststyrka med 6,07 procentenheter till 39,48 %. En uppgörelse träffades om att vart

femte år se över inflytandet i IBRD och IFC med ett åtagande om att med tiden uppnå lika röststyrka för å ena sidan utvecklade länder och å den andra utvecklings- och tillväxtländer.

I betänkande 2009/10:UU13 avvisade utrikesutskottet ett motionsförslag om att folkmängden skulle påverka röststyrkan i IMF och Världsbanken med motiveringen att detta främst skulle gynna stora tillväxtländer. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Sverige är en stor finansiär av det multilaterala systemet. Den nordisk-baltiska valkretsen, där Sverige ingår, är den femte största givaren till Ida, och den näst största givaren till Världsbankens s.k. trust funds, alltså de resurser som Världsbanken förfogar över utöver den ordinarie verksamheten inom Ida och IBRD. Utskottet anser att det är angeläget att säkerställa att Sverige och den valkrets vi tillhör har inflytande över användningen i Världsbanken av de bidrag som finansieras via skattemedel. Motsvarande resonemang gäller för IMF. Svenska bidrag ska vara kopplade till graden av inflytande i institutionerna.

Också vad gäller motionsförslagen om en reformering av tillsättningen av chefer i Världsbanken och IMF samt om agerande för att öka andelen kvinnor i de båda institutionerna hänvisar utskottet till betänkande 2009/10:UU13, som slutbehandlades av utskottet i mars 2010. Vid vårmötet i april 2010 fanns enighet om målsättningen att ledningen för IMF ska utses genom en öppen, meritbaserad och framför allt transparent process. Det konstaterades att framgång i frågan inte kommer att nås förrän motsvarande utveckling sker för Världsbankens ledning.

Utskottet välkomnar målsättningen inom Världsbanken att innan utgången av 2012 få till stånd en jämn könsfördelning (gender parity) på alla nivåer i bankens ledning, vilken redovisas närmare i betänkande 2009/10:UU13. Där redogör utskottet också för IMF:s strategi för mångfald i verksamheten. Utrikesutskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att Sverige agerar för ett förverkligande av den nämnda målsättningen respektive strategin.

Finansutskottet redovisar i sitt yttrande uppgifter om reformarbetet i de internationella finansiella institutionerna med bäring på de aktuella motionsyrkandena och hänvisar då till utrikesutskottets tidigare behandling. Enligt finansutskottet finns det inte skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna. Utrikesutskottet delar denna uppfattning.

Mot bakgrund av ovanstående överväganden och med hänvisning till utrikesutskottets tidigare ställningstaganden om styrnings- och inflytande-frågor i betänkande 2009/10:UU13 avstyrks motionerna *Fi9 (s) yrkandena 1 och 2* samt *Fi10 (v) yrkandena 6 och 7*.

## Viktiga framtidsfrågor i institutionerna

### Utskottets överväganden

De internationella finansiella institutionerna måste kunna möta kommande utmaningar med en långsiktig politik. Utrikesutskottet stöder i likhet med finansutskottet regeringens prioriteringar som anges i skrivelsen:

- Sveriges politik bör präglas av en helhetssyn på det globala systemet och de olika institutionernas arbete. Institutionernas komparativa fördelar och mandat, bedömningen av utvecklingsbankernas kapitalbehov och de pågående styrnings- och inflytandereformerna är grundläggande komponenter som hänger ihop och därmed bör avgöras samlat.
- Etableringen av en genomgripande resultatstyrningskultur i de internationella finansiella institutionerna kommer även fortsättningsvis att vara en högt prioriterad fråga. Utvecklingsbankernas arbete på klimat- och miljöområdet är högt prioriterat och kommer att följas upp, bl.a. inom ramen för årets resultatskrivelse till riksdagen.
- Som ett resultat av den kraftigt ökade utlåningen är det viktigt för regeringen att inte bara se till att utlåningen sker ansvarsfullt utan också att de internationella finansiella institutionerna spelar en aktiv roll för att förbättra skuldsituationen och skuldhanteringsförmågan i låntagarländerna, framför allt i låginkomstländerna.
- Regeringen anser att det är viktigt att se till att nya ohållbara skuldnivåer undviks.
- De pågående styrnings- och inflytandereformerna i IMF och Världsbanken har en stor betydelse för att säkra institutionernas legitimitet och handlingskraft. Ännu är inte alla analyser gjorda om de bästa sätten att uppnå detta, men regeringens avsikt är att stödja reformer som säkrar att institutionerna även i fortsättningen ska kunna spela en grundläggande roll i den internationella finansiella arkitekturen och stödja hållbar ekonomisk utveckling samt fattigdomsbekämpning.

Utrikesutskottet anser i likhet med finansutskottet att de redovisade prioriteringarna är väl avvägda och kan ligga till grund för hur Sverige agerar, i samspel med det internationella samfundet, för att kunna säkra att institutionerna ska kunna vara viktiga aktörer i det gemensamma arbetet för att främja ekonomisk och finansiell stabilitet samt en hållbar och rättvis global utveckling.

### Skrivelsen

Utrikesutskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2009/10:153 till handlingarna.

# Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

## **1. De multilaterala institutionernas roller, punkt 1 (v)** av Hans Linde (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Fi10 yrkande 8.

### *Ställningstagande*

Jag konstaterar att regeringen inte har lagt fram någon skrivelse sedan 2005, trots att riksdagen fattat beslut om att en sådan rapportering ska göras med regelbundna intervall. Att det dröjt fem år mellan skrivelserna kan knappast motsvara riksdagens intentioner med uttalandet.

När det så gäller frågan om de internationella finansiella institutionerna är det enligt min mening av största vikt med en reformering av dessa institutioner. Det framgår inte minst av turbulensen på de finansiella marknaderna och den efterföljande finanskrisen.

Jag finner att det är problematiskt med G20:s ökade inflytande i och med den finansiella krisen. Härigenom utestängs många länder, däribland utvecklingsländer, eftersom de saknar representation i G20. Jag anser att *FN:s roll* i arbetet med att möta den finansiella krisen och reformera de finansiella institutionerna bör stärkas.

## **2. Styrning och inriktning m.m., punkt 2 (s, mp)** av Urban Ahlin (s), Carina Hägg (s), Kent Härstedt (s), Kenneth G Forslund (s), Kerstin Engle (s), Olle Thorell (s) och Max Andersson (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Fi9 yrkandena 1–3.



## *Ställningstagande*

### *Inledning*

Vi anser att det är av största vikt med en reformering av de globala finansiella institutionerna. Inte minst turbulensen på de finansiella marknaderna och den efterföljande finanskrisen visar på behovet av stabila finansiella institutioner.

Länge riktades berättigad kritik mot IMF och Världsbanken för deras nyliberala hållning till länders reformeringsbehov. Delvis har detta förändrats. I Världsbankens program tas i dag större hänsyn till de fattiga ländernas egna prioriteringar när det gäller en effektiv fattigdomsbekämpning. Men enligt vår uppfattning brottas IMF och Världsbanken fortfarande med stora problem.

Ett problem är om utvecklingen fortsätter mot att G20 tar över delar av det ansvar och den betydelse som de internationella finansiella institutionerna har, i vilka betydligt fler av världens länder finns representerade. I sammanhanget vill vi också framhålla vikten av att kopplingen mellan IMF, Världsbanken och FN-systemet stärks. Enligt vår mening bör FN kunna fatta beslut som även de finansiella organisationerna måste rätta sig efter. En idé att diskutera vore en omvandling av Ekonomiska och sociala rådet (Ecosoc) till ett handlingskraftigt råd för mänsklig utveckling.

### *Styrnings- och inflytandefrågor*

Det är viktigt att betona att IMF och Världsbanken är självständiga institutioner som bygger på medlemsländernas kapitalinsatser. Även i fortsättningen kommer ländernas medlemskap och kapitalinsats sannolikt att vara stommen i de finansiella organisationerna. Makten i organisationerna speglar emellertid inte de nuvarande ekonomiska förhållandena i världen. Vi välkomnar att beslut har tagits om att stärka *låg- och medelinkomstländernas inflytande* i IMF och Världsbanken. De fattade besluten utgör en bra början men ytterligare steg bör tas. Detta bör genomföras dels genom förändrade regler för kapitalandelar och röststyrka, dels genom ett utökat antal platser i organisationernas styrelser.

Vidare anser vi det angeläget att Sverige i IMF och Världsbanken verkar för en *reformering av valet av ordförande*. Det är också nödvändigt att reformera processen för tillsättningen av chefer för Världsbanken och IMF. I stället för att vara en sluten process som bygger på överenskommelser gjorda strax efter andra världskrigets slut, bör processen vara transparent och öppen, och den bör bygga på meriter i stället för landtillhörighet och vara öppen för kandidater från hela världen.

### *Miljö och klimat*

Enligt vår uppfattning har Världsbanken med rätta kritiserats för sin stora utlåning till kolkraftverk. I en rapport från amerikanska Bank Information Center (BIC) visas att Världsbankens finansiering av förnybar energi ökade med 11 % från 2007 till 2008. Under samma period ökade bankens

finansieringar av kolkraft med 642 %. Vi anser mot denna bakgrund att Sverige ska vara en pådrivande kraft – i Världsbanken och även i andra sammanhang – så att bl.a. Världsbanken tar en aktiv del i klimatomställningen.

### **3. Revidering av röstberäkningen, punkt 3 (v)**

av Hans Linde (v).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Fi10 yrkande 6.

#### *Ställningstagande*

I dag är *utvecklingsländernas inflytande* i IMF och Världsbanken begränsat. Det beror bl.a. på att dessa institutioner inte är uppbyggda med utgångspunkt i ett demokratiskt perspektiv: en röst, ett land. I stället styrs andelen röster av maktförhållandena i världen då institutionerna bildades på 1940-talet. Den pågående reformeringen av röstfördelningen handlar primärt om att röstfördelningen ska utgå från medlemmarnas aktuella ekonomiska styrka. Jag anser att ett mer demokratiskt och rättvist system bör införas. Sverige bör verka för ett system med s.k. dubbel majoritet, där man kombinerar ekonomisk styrka med en helt demokratisk beräkningsmodell där hänsyn tas även till principer som befolkningsstorlek.

### **4. Övervakning, punkt 4 (v)**

av Hans Linde (v).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Fi10 yrkande 5.

#### *Ställningstagande*

I skrivelsen redogörs för IMF:s övervakning av den globala ekonomin och enskilda länders ekonomiska politik. Det framförs bl.a. att regeringen ställt sig bakom de bedömningar och rekommendationer som IMF gjort och gett till olika regioner och länder. Vad detta i praktiken betyder är att reger-

ingen godkänt den detaljreglering av syd som IMF ägnar sig åt, t.ex. då man kräver privatiseringar och avregleringar som en del av strukturåtgärder. Jag motsätter mig regeringens agerande.

När det gäller IMF:s övervakning av enskilda länders politik anser jag att USA måste utsättas för samma granskning som andra länder.

## **5. Konditionalitet, punkt 5 (v, mp)**

av Hans Linde (v) och Max Andersson (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Fi10 yrkande 1.

### *Ställningstagande*

Den främsta kritiken som brukar framföras när det gäller IMF:s och Världsbankens hållning till länders reformeringsbehov avser den s.k. *konditionaliteten*, de villkor som ställs vid utlåning. Ofta är de makroekonomiska kraven mycket långtgående och detaljerade, vilket får till följd att låntagarländernas politiska och ekonomiska handlingsutrymme kraftigt begränsas. Då lånen ofta löper över långa tidsperioder innebär det också en bakbundenhet, som därtill tenderar att bli långvarig. Ett resultat av detta har blivit att ett flertal länder valt att betala tillbaka sina lån i förtid.

Dessa krav medför att de demokratiska processerna i låntagande länder påverkas negativt. Vi anser att konditionaliteten måste reformeras, så att hänsyn tas till de demokratiska processerna i låntagarländerna och till sociala och miljömässiga faktorer.

## **6. Låneramverk och bonusskatt, punkt 6 (v)**

av Hans Linde (v).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Fi10 yrkandena 2–4 och 9.

### *Ställningstagande*

Sverige har ett stort ansvar att i IMF och Världsbanken driva fram en utveckling där institutionernas arbete utgår från varje lands egna förutsättningar, de demokratiska processerna i syd och kampen mot fattigdomen. Institutionerna måste också öppnas för insyn och dialog med långgivare, låntagare och ideella organisationer. Miljöfrågor, millenniemålen, fördelningsfrågor och jämställdhet mellan kvinnor och män måste få mycket större uppmärksamhet. Jag finner det samtidigt oacceptabelt att globala lånemedel används för ändamål där man inte tar hänsyn till sociala och ekologiska faktorer.

Som regeringen anför bör de villkor som ställs vid långivning inte vara ”onödigt rigida”, och de bör bygga på låntagarländernas prioriteringar. Jag anser att detta i grunden är ett bra förhållningssätt. Icke desto mindre har vissa länder, bl.a. Burkina Faso, Mali och Nicaragua, utsatts för mycket strikta låneregler. Detta är tydliga exempel på hur de internationella institutionernas krav och agerande kringskär länders demokratiska handlingsutrymme, och på att de internationella institutionerna i vissa fall t.o.m. anser sig kunna överpröva demokratiskt fattade beslut.

Länge riktades berättigad kritik mot IMF och Världsbanken för deras nyliberala hållning till länders reformeringsbehov. Numera tas emellertid större hänsyn till de fattiga ländernas egna prioriteringar när det gäller en effektiv fattigdomsbekämpning. Men enligt min mening återstår fortfarande stora problem.

Bland villkoren för utlåning finns bl.a. *krav på privatiseringar och handelsliberaliseringar*. Sådana krav har i många fall inte resulterat i att fattigdomen minskat utan har i stället slagit hårt just mot de fattiga. I ett par fall har man även krävt att tillgången till vatten ska privatiseras, bl.a. i Uganda.

Att så få krav på privatisering av vatten ställs beror på att man redan lyckats genomdriva den typen av reformer i ett stort antal fattiga länder, bl.a. i Bolivia och Mali. De norska och brittiska regeringarna har kritiserat IMF och Världsbanken för denna typ av villkor och beslutat att i fortsättningen inte knyta sitt utvecklingssamarbete till krav på privatiseringar och liberaliseringar. Jag menar att Sverige borde framföra samma kritik.

Vidare anser jag att *Sveriges stöd till Ida* inom Världsbanken bör vara villkorat av att bankens krav på makroekonomiska policyvillkor avskaffas. Dessa krav har kritiserats från olika håll, bl.a. Svenska kyrkan. Norge och Storbritannien har tidigare krävt att den makroekonomiska konditionaliteten ska fasas ut. Visserligen har en viss reformering av villkoren genomförts, men samtidigt visar en rapport från Eurodad att andelen bindande krav på ekonomiska policyvillkor har ökat i förhållande till det totala antalet krav. Det bör påpekas att Norge tidigare valt att dra tillbaka 25 % av sitt anslag till Ida för att markera sitt missnöje.

Det har även förekommit kritik mot programmet *PRGF*, som utvecklats av IMF för utlåning till låginkomstländer. Den före detta brasilianske finansministern Pedro Malan konstaterar i sin studie av IMF:s verksamhet i de fattigaste länderna att IMF:s tonvikt på budgetbalans har gått ut över utvecklingen på sektorsnivå, t.ex. när det gäller hälsovård och utbildning. Vidare ska IMF:s och Världsbankens verksamhet i flera fall ha motverkat varandra. I rapporten rekommenderar man att PRGF-lånen avvecklas och att IMF upphör med långsiktig utvecklingsfinansiering i allmänhet. Jag delar denna syn och anser att Sverige bör driva kravet på en avveckling av låneramverk av PRGF:s karaktär.

Vänsterpartiet anser att det krävs nya verktyg för att kunna bekämpa världsfattigdomen och klimatförändringarna på ett verkningsfullt sätt. En metod, som Vänsterpartiet tidigare förordat, är en global transaktionsskatt.

Den senaste tidens nyheter om rekordbonusar i banksektorn har lett till diskussioner om ett eventuellt införande av en *internationell bonusskatt*, vilket också Vänsterpartiet ställt sig bakom. Det finns även ett stöd för detta i andra länder, bl.a. har Frankrikes president Nicolas Sarkozy och Storbritanniens premiärminister Gordon Brown föreslagit en sådan internationell skatt. Vänsterpartiet anser att Sverige borde utreda förutsättningarna för en sådan skatt.

## **7. Klimat- och energifrågor, punkt 7 (v, mp)**

av Hans Linde (v) och Max Andersson (mp).

### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Fi10 yrkandena 10 och 11.

### *Ställningstagande*

I skrivelsen hävdar regeringen att utvecklingsbankerna har lagt större fokus på en hållbar utveckling. Vi delar inte den uppfattningen. Under senare år har det från många håll framförts skarp kritik av Världsbankens utlåning till icke förnybar energiframställning. Banken har tillbakavisat kritiken och lanserat sig själv som en ”klimatbank”, bl.a. genom att skapa två nya klimatfonder. Detta är problematiskt.

För det första har utvecklingsländerna, som är mest sårbara och utsatta för klimatförändringarna, ett mycket begränsat inflytande i Världsbankens beslutsrum. Därför anser vi att detta arbete bör bedrivas i FN:s regi. För det andra är finansieringen av dessa fonder fortfarande osäker. Under 2008 ökade utlåningen till förnybara energislag visserligen med 10 %, men samtidigt ökade utlåningen till icke förnybara energislag med 60 % för hela

Världsbanksgruppen. För att man ska kunna möta den alltmer akuta situationen med klimatförändringar måste lån som avser projekt som bygger på icke förnybara energislag skyndsamt fasas ut.

### **8. Jämn könsfördelning, punkt 8 (v, mp)**

av Hans Linde (v) och Max Andersson (mp).

#### *Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Fi10 yrkande 7.

#### *Ställningstagande*

När det gäller frågan om *jämställdhet* i institutionerna finner vi att det av skrivelsen inte framgår vad som faktiskt har gjorts, detta trots att regeringen säger sig ha prioriterat detta område. Statistiken visar att man kommit en bit på väg men att resultaten är långt ifrån tillfredsställande och att området därför måste prioriteras. Enligt uppgift var drygt hälften av de anställda på Världsbanken kvinnor 2009. Dock innehade kvinnor endast 31,5 % av de ledande befattningarna på alla nivåer. Världsbankschefen har satt som mål att det före 2012 års utgång ska vara en jämn könsfördelning på samtliga nivåer i banken. I IMF är andelen kvinnor lägre: 47 % av det totala antalet anställda är kvinnor. Endast 16 % innehar dock chefsbefattningar. Vi anser det vara en självklarhet att det ska finnas en jämn könsbalans på alla nivåer i såväl Världsbanken som IMF.

BILAGA 1

## Förteckning över behandlade förslag

## Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2009/10:153 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009.

## Följdmotionerna

*2009/10:Fi9 av Urban Ahlin m.fl. (s):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i Internationella valutafonden och Världsbanken bör verka för en reformering av val av ordförande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka låg- och medelinkomstländernas inflytande i Internationella valutafonden och Världsbanken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för att Världsbanken tar aktiv del i klimatomställningen.

*2009/10:Fi10 av Hans Linde m.fl. (v):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en reform av konditionaliteten, så att hänsyn tas till de demokratiska processerna i låntagarländerna samt till sociala och miljömässiga faktorer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de internationella finansiella institutionernas krav på privatisering och liberalisering måste avskaffas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges stöd till Världsbanken bör vara kopplat till krav på att de makroekonomiska krav som Världsbanken ställer på låntagarländer avskaffas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en avveckling av IMF:s lånefacilitet för fattigdomsbekämpning och tillväxt, Poverty Reduction and Growth Facility.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att IMF granskar USA:s ekonomi på samma sätt som Internationella valutafonden granskar andra länders.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en reform av länders inflytande i de internationella finansiella institutionerna, så att hänsyn inte endast tas till ekonomisk storlek, utan även till andra faktorer, såsom befolkningsstorlek.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att uppnå en jämn könsbalans i de internationella finansiella institutionerna måste prioriteras.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge FN ökad roll i arbetet med att möta den finansiella krisen och reformera de internationella finansiella institutionerna.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet att utreda införandet av en internationell bonuskatt för banksektorn.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att klimatfonderna sköts av FN till följd av utvecklingsländernas begränsade inflytande i Världsbanken.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en skyndsam avveckling av lån till investeringar i icke förnybara energikällor.



BILAGA 2**Finansutskottets yttrande  
2009/10:FiU4y****Redovisning av verksamheten i  
Internationella valutafonden,  
Världsbanken och de regionala  
utvecklingsbankerna under 2008–2009**

---

**Till utrikesutskottet**

Finansutskottet har beslutat att till utrikesutskottet överlämna dels regeringens skrivelse 2009/10:153 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009, dels de med anledning av skrivelsen väckta motionerna 2009/10:FiU9 (s) och 2009/10:FiU10 (v).

Utrikesutskottet beslutade därefter att anmoda finansutskottet att yttra sig över skrivelsen med följdmotioner.

Finansutskottet avstyrker de här behandlade motionerna.

I yttrandet finns 2 avvikande meningar.

# Utskottets överväganden

## Bakgrund

### **Internationella valutafonden**

IMF, som bildades 1944, är en myndighet inom FN med egen styrning, finansiering m.m. Dess mål är bl.a. att säkra stabiliteten i det internationella monetära och finansiella systemet samt att främja global tillväxt. Fonden ger råd i policyfrågor och finansieringsstöd till medlemmar i ekonomiska svårigheter. Den arbetar också med utvecklingsländer för att hjälpa dem att uppnå makroekonomisk stabilitet och minska fattigdomen. Tyngdpunkten i IMF:s arbete ligger på åtgärder för att förebygga finansiella kriser.

I uppgiften ingår också ekonomisk övervakning av medlemsländerna. Resultatet publiceras regelbundet bl.a. i s.k. artikel IV-rapporter.

Den globala övervakningen fokuserar på trender i den globala ekonomin och på de globala finansmarknaderna. Resultatet presenteras i IMF:s rapporter World Economic Outlook och Global Financial Stability Report.

Antalet medlemsstater i IMF uppgår till 186. De är representerade genom ett kvoteringsystem, som i stort sett är baserat på deras relativa storlek av den globala ekonomin. Fondens högsta beslutande organ är guvernörsstyrelsen, där varje medlemsland har en representant. I Sverige är Riksbanken kontaktorgan för IMF.

### **Världsbanken**

Världsbanken (egentligen Världsbanksgruppen), som bildades 1944, är en fristående överstatlig organisation inom ramen för FN:s ekonomiska och sociala råd. Gruppen består av fem institutioner, som är internationella organisationer med ansvar för att finansiellt bistå och ge råd åt länder för att främja ekonomisk utveckling och utrota fattigdom. De fem organen är:

- International Bank for Reconstruction and Development (IBRD)
- International Finance Corporation (IFC)
- International Development Association (Ida)
- Multilateral Investment Guarantee Agency (Miga)
- International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID).

Bland publikationerna kan nämnas World Development Report, som fokuserar på utvecklingspolitik.

Världsbanksgruppen ägs genom ett kooperativ av de 186 medlemsstaterna, vilkas rösträttighet baseras bl.a. på deras kapitalinsats och bistånd till bankgruppen.

## Europeiska utvecklingsbanken

Den europeiska utvecklingsbanken (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD), som bildades 1991, har som mål att stödja den ekonomiska omvandlingen i Central- och Östeuropa. Verksamheten bedrivs genom finansiering av projekt i den privata sektorn i form av bl.a. krediter, riskkapitalinvesteringar och garantier. Andra uppgifter är policyrådgivning och utveckling av institutionella ramverk. Verksamheten sker på kommersiella villkor, ofta tillsammans med multi- och bilaterala bidragsgivande institutioner. EBRD lämnar stöd endast till länder som agerar i enlighet med demokratiska principer. Banken styrs och ägs av ca 60 länder, EU-kommissionen och Europeiska investeringsbanken. Sverige samverkar med EBRD främst via Sida.

## G20

Den s.k. G20-gruppen bildades 1999 i syfte att på ett systematiskt sätt sammanföra viktiga industrialiserade länder och utvecklingsländer för diskussioner om den globala ekonomin. Deltagare är finansministrar och centralbankschefer från 19 länder och EU (ordförandeskapet och Europeiska centralbanken).

## Inledning

### Riksdagens beslut

Riksdagen beslöt 2003 (bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112) att regeringen, med regelbundna intervall, i en särskild skrivelse ska redovisa dels verksamheten inom Internationella valutafonden (IMF), Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB), Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB), Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) och Europeiska utvecklingsbanken (EBRD), dels regeringens prioriteringar i arbetet med dessa institutioner.

I januari 2005 redovisade regeringen en skrivelse med detta syfte för perioden 2003–2004 (skr. 2004/05:54). Den behandlades i utrikesutskottet (bet. 2004/05:UU8), och finansutskottet yttrade sig i ärendet (yttr. 2004/05:FiU2y).

Den nu aktuella skrivelsen är den andra som regeringen har presenterat i form av en särskild skrivelse. Regeringen anför att den – sedan den förra skrivelsen (skr. 2004/05:54) lades fram för riksdagen – har redovisat frågorna i flera olika sammanhang. Exempelvis har riksdagen kontinuerligt informerats inför IMF:s och Världsbankens års- och vårmöten. Regeringen har också överlämnat en skrivelse om biståndets resultat (skr. 2008/09:189).

Regeringen förklarar sin avsikt att under 2010 överlämna ytterligare en skrivelse om biståndets resultat. Detta innebär, anför regeringen, att den nu aktuella skrivelsen inte utgör en komplett redovisning av de internationella finansiella institutionernas verksamhet.

Skrivelsen omfattar perioden 2008–2009. Valet av redovisningsperiod innebär att inte hela perioden från överlämnandet av den förra skrivelsen om verksamheten i de internationella finansiella institutionerna täcks av den förevarande skrivelsen. Detta anges vara motiverat eftersom dels frågorna numera redovisas i flera olika sammanhang, dels perioden fram till 2008 delvis är inaktuell då den finansiella och ekonomiska krisen inneburit stora förändringar. Skrivelsen blir därmed en uppdatering av verksamheten i institutionerna och regeringens prioriteringar.

### **Skrivelsens huvudsakliga innehåll**

I skrivelsen redogörs det för verksamheten inom Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009. Tyngdpunkten läggs vid de ställningstaganden som regeringen har gjort i de policyfrågor som präglat såväl styrelsearbetet som institutionernas verksamhet. Inledningsvis behandlas institutionernas övergripande roll, hur den finansiella och ekonomiska krisen har påverkat olika grupper av länder samt hur institutionerna på ett övergripande plan har hanterat krisens utmaningar inom ramen för sina respektive mandat. Därefter redovisas arbetet med en rad centrala policyfrågor i institutionerna. De frågor som tas upp är institutionernas roll som övervakare av den globala ekonomin och enskilda länders ekonomiska politik, förändringar i institutionernas utlåningsramverk, resursförstärkning, styrnings- och inflytandefrågor, miljö och klimat samt resultatstyrning. Avslutningsvis redogör regeringen för den förväntade inriktningen av institutionernas verksamhet under de närmaste åren.

### **Finansutskottets bedömning**

Utskottet understryker – liksom vid sin behandling av den förra skrivelsen våren 2005 – vikten av att riksdagen får en god information om och möjligheter till inflytande över Sveriges agerande i de internationella finansiella institutionerna. Som regeringen redovisar är den nu aktuella skrivelsen inte heltäckande, vare sig i fråga om den period som redovisas eller de frågeområden som berörs. Sålunda har regeringen redovisat sina ställningstaganden vid olika tillfällen, bl.a. inför utrikesutskottet i mars 2010. Vidare har regeringen förklarat sin avsikt att senare under 2010 lägga fram en redovisning om biståndet. Det är visserligen en fördel att riksdagen får information vid flera tillfällen och därmed aktuell sådan, men för överskådlighetens skull vore det av värde med en samlad redovisning. Det finns således alltså potential för en fortsatt utveckling av redovisningen till riksdagen i dessa frågor.

Vid finansutskottets behandling av den förra skrivelsen behandlades även tre motionsförslag med kritik mot utformningen av skrivelsen. Finansutskottet instämde delvis i kritiken och sade sig utgå från att regeringen till nästa skrivelse skulle se över strukturen på informationen och tydligare klargöra vilka de svenska ställningstagandena varit i olika frågor. Utrikesutskottet anslöt sig i denna fråga till finansutskottets bedömning. Motionsförslagen om tillkännagivanden avstyrktes emellertid av finansutskottet och sedermera även av utrikesutskottet.

Finansutskottet finner att den nu aktuella skrivelsen i väsentliga avseenden är mer ändamålsenligt strukturerad. Såvitt gäller det som beskrivs under rubriken regeringens prioriteringar hade det dock möjligen varit önskvärt med en tydligare åtskillnad mellan hittillsvarande svenska ställningstaganden och regeringens prioriteringar inför det fortsatta arbetet i de internationella finansiella institutionerna.

## Övergripande prioriteringar

### Skrivelsen

Regeringen framhåller att Sveriges prioriteringar i institutionernas löpande arbete är baserade på den politik som har slagits fast av riksdagen mot bakgrund av propositionen Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112).

Därutöver finns regeringens prioriteringar redovisade i skrivelsen Sveriges politik för global utveckling (skr. 2007/08:89), i regeringens Strategi för multilateralt utvecklingssamarbete och i Policy för ekonomisk tillväxt inom svenskt utvecklingssamarbete 2010–2014 (UF2010/6949/UP).

Övriga övergripande prioriteringar som regeringen driver är bl.a. makroekonomisk och finansiell stabilitet, ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling samt institutionell effektivitet.

Regeringen har för den innevarande mandatperioden tre tematiska prioriteringar för utvecklingssamarbetet:

- miljö och klimat
- mänskliga rättigheter och demokrati
- jämställdhet.

Därtill prioriteras stärkt resultatstyrning och biståndseffektivitet.

Regeringen anmäler sin avsikt att under 2010 fatta beslut om organisationsstrategier som ytterligare specificerar prioriteringar och fastställer mål för Sveriges samarbete med Världsbanken och Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB).

## De internationella finansiella institutionernas roll och den finansiella och ekonomiska krisen

### Skrivelsen

De finansiella institutionerna har en stor betydelse för att främja ekonomisk tillväxt och global ekonomisk och finansiell stabilitet samt för att bekämpa fattigdom. Den finansiella och ekonomiska kris som bröt ut hösten 2008 medförde att den globala ekonomiska aktiviteten och världshandeln drabbades av de kraftigaste minskningarna sedan andra världskriget. Generellt sett har höginkomstländer drabbats både tidigt och hårt av krisens effekter. Medel- och låginkomstländer har generellt drabbats senare av krisens effekter och inte i lika hög omfattning som höginkomstländer. Detta har till stor del att göra med deras lägre grad av integration i den globala ekonomin. Många medel- och låginkomstländer har dock ändå påverkats kraftigt av den finansiella och ekonomiska krisen, och de har därtill ofta haft ett sämre utgångsläge. Samtidigt är flera medel- och låginkomstländer betydligt känsligare för ekonomiska fluktuationer, inte minst eftersom de i regel har små offentliga sektorer med begränsade sociala skyddssystem. Hårdast har krisen slagit mot de fattiga länder som redan drabbats av höga priser på energi och livsmedel.

### *Regeringens prioriteringar*

- Regeringen anser att de internationella finansiella institutionerna spelar en grundläggande roll i det globala samarbetet. Detta har tydliggjorts i och med den finansiella och ekonomiska krisen. Institutionerna har generellt sett hanterat krisens stora utmaningar på ett gott sätt. De har visat prov på en betydande anpassningsförmåga inom ramen för sina respektive mandat.
- Anpassningsförmåga är en viktig egenskap i den föränderliga världsekonomin. Sverige har målmedvetet drivit, och driver fortsatt, att institutionerna ska ha tillräcklig kapacitet för att kunna hantera nya utmaningar. Det är samtidigt viktigt att verksamheten utvecklas med beaktande av komparativa fördelar och i enlighet med institutionernas mandat. Regeringen verkar för en tydlig rollfördelning institutionerna emellan för att främja ett effektivt utnyttjande av resurser.
- En stor del av den anpassning som de internationella finansiella institutionerna har gjort för att möta den finansiella och ekonomiska krisen har drivits av G20. Regeringen välkomnar resultatet av flera av de frågor G20 drivit, men understryker samtidigt att frågor som rör de internationella finansiella institutionerna ska diskuteras på ett substantiellt sätt och beslutas i institutionernas respektive styrorgan. Detta är viktigt ur ett representationsperspektiv, eftersom i princip alla världens länder, direkt eller indirekt, är representerade i institutionernas styrelser, vilket inte är fallet i G20.

- Insatserna i Island och Lettland är en viktig del av det arbete som institutionerna genomfört i vår region. Genom internationellt samarbete kan effekterna av den finansiella krisen i Sveriges närområde mildras och spridning av en finansiell kris i en stat till andra stater kan motverkas.

## IMF:s övervakning av den globala ekonomin och enskilda länders ekonomiska politik

### Skrivelsen

IMF:s övervakning av den globala ekonomin och enskilda medlemsländers ekonomiska politik är central för att främja den globala ekonomiska och finansiella stabiliteten. Verksamheten omfattar både det ekonomiska och det finansiella området, varvid sårbarheter identifieras och rekommendationer ges om ekonomisk politik.

IMF genomför regelbundet översyn av sin övervakning. Vid styrelsediskussionen om 2008 års översyn noterades att IMF:s övervakningsarbete hade förbättrats under de senaste åren, bl.a. med ett tydligare multilateralt perspektiv och ökat fokus på övervakningen av den finansiella sektorn.

I och med den finansiella och ekonomiska krisen framfördes kritik att IMF:s övervakning är otillräcklig och att särskilt övervakningen av den finansiella sektorn bör stärkas så att IMF:s förmåga och verktyg för att förebygga och förhindra finansiella kriser förbättras. Sedan dess har IMF, tillsammans med Financial Stability Board (FSB), utvecklat en metod (s.k. Early Warning Exercise) för att uppmärksamma systemriskerna på global nivå på ett tidigt stadium. Metoden lyfter fram risker med låg sannolikhet att inträffa, men där kostnaderna skulle bli stora om så sker, och föreslår åtgärder för att undvika eller mildra dessa risker.

Även i dag förs en diskussion om hur IMF:s roll som övervakare av den finansiella sektorn ska kunna stärkas, bl.a. vad gäller övervakningen av finansiella flöden. I praktiken är IMF aktiv på området, men diskussioner förs om att utöka verksamheten och att formalisera arbetet genom en breddning av IMF:s formella mandat.

I september 2009 reviderade IMF sina prioriteringar för övervakningsarbetet så att övervakningen även omfattar de samordnade strategier som planeras för att dra tillbaka de extraordinära stimulansåtgärder som satts in under krisen. På begäran från G20 kommer IMF och Världsbanken också att göra en analys av G20-ländernas ekonomiska politik.

I skrivelsen lämnas också en redovisning av IMF:s övervakning av Sveriges ekonomi.

### *Regeringens prioriteringar*

- Det är angeläget att IMF har en helhetssyn för att i god tid kunna upptäcka risker i det globala ekonomiska och finansiella systemet. Det är också viktigt att den bilaterala övervakningen håller hög kvalitet samtidigt som den anpassas till medlemsländernas specifika problem och sammanhang. Särskilt fokus bör läggas på att öka övervakningen av den finansiella sektorn och att bättre integrera denna i den övriga övervakningen. Även den regionala övervakningen behöver utvecklas för att man bättre ska kunna identifiera gränsöverskridande effekter.
- Regeringen verkar för ökad transparens och öppenhet inom IMF. Sverige driver exempelvis att det bör vara obligatoriskt att publicera alla landrapporter och att uppföljningen av IMF:s policyrekommendationer bör förbättras. Detta är viktigt för att IMF:s övervakning ska få större effekt.
- Regeringen har i huvudsak ställt sig bakom IMF:s bedömningar av den globala ekonomiska situationen, inklusive dess rekommendationer för olika regioner och länder.
- Regeringen delar också i många avseenden IMF:s syn på Sveriges ekonomi, särskilt vad gäller att bibehålla en strikt budgetdisciplin och att stärka den finansiella sektorn. Vad gäller utgiftstaket anser regeringen att det har fungerat väl. Regeringen delar IMF:s uppfattning att det kan förtydligas hur utgiftstaket bestäms. Frågan behandlas i Regeringskansliets pågående översyn av det finanspolitiska ramverket.

### **Motionen**

Enligt vad som sägs i *motion 2009/10:Fi10 av Hans Linde (v) m.fl.* finns det ett behov av att IMF granskar USA:s ekonomi på samma sätt som institutionen granskar andra länders; ett tillkännagivande av denna innebörd begärs. Motionärerna anser att IMF:s och Världsbankens handlande i de tre fall som beskrivs i motionen – avseende Burkina Faso, Mali och Nicaragua – är tydliga exempel på hur de internationella institutionernas krav och agerande kringskar länders demokratiska handlingsutrymme, och på hur de internationella institutionerna i vissa fall till och med anser sig kunna överpröva demokratiskt fattade beslut. Motionärerna noterar att regeringen har ställt sig bakom IMF:s bedömningar och rekommendationer. De tolkar detta så att regeringen har godkänt IMF:s detaljreglering av syd (yrkande 5).

### **Finansutskottets ställningstagande**

Övervakningen av medlemsländerna utförs på basis av den s.k. artikel IV-proceduren, som alla medlemsländer genom sitt medlemskap är underkastade. USA har granskats vid varje sådant övervakningstillfälle, och



rapporter om resultatet har publicerats. Härutöver finns granskningsformen Financial Sector Assessment; denna klassas som teknisk assistans och är därmed frivillig.

Som regeringen anför bör särskild fokus läggas på att öka övervakningen av den finansiella sektorn och att bättre integrera denna i den övriga övervakningen.

Utskottet anser – i likhet med regeringen – att det är angeläget med ökad transparens och öppenhet inom IMF. Mot den bakgrunden ställer utskottet sig bakom att regeringen driver att det bör vara obligatoriskt att publicera alla landrapporter och att uppföljningen av IMF:s policyrekommendationer bör förbättras. Detta är viktigt för att IMF:s övervakning ska få större effekt.

Som framgår av skrivelsen har G20 beslutat om en uppföljning av hur de råd som ingår i IMF:s övervakningsrapport följs upp av den berörda medlemsstaten. Enligt vad utskottet har erfart kommer IMF och Världsbanken – på begäran av G20 – även att göra en analys av särskilt G20-ländernas ekonomiska politik. Utskottet, som välkomnar dessa initiativ, avstyrker därmed motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 5.

## Förändringar i institutionernas låneramverk

### Skrivelsen

Under åren före den ekonomiska och finansiella krisen präglades det globala finansiella systemet av överskottslikviditet. Detta ledde, särskilt i medelinkomstländerna, till ett ifrågasättande av de internationella finansiella institutionernas mervärde. Den finansiella och ekonomiska krisen, och den därmed ökade efterfrågan på institutionernas resurser, innebär att diskussionen i stället har kommit att präglas av huruvida institutionerna har tillräckliga resurser.

För att motverka krisens negativa effekter i sina medlemsländer intog de multilaterala utvecklingsbankerna en kontracyklisk roll. Detta innebar att utlåningen ökade kraftigt och i flera fall översteg den långsiktigt hållbara utlåningsnivån. I vissa fall mer än fördubblades utlåningen under 2008 och 2009.

En stor del av utvecklingsbankernas utlåningsökning möjliggjordes genom tidigareläggning av redan planerade utbetalningar av gåvor och lån från fonderna. Helt nya resurser har hittills tillförts bankerna i betydligt mindre omfattning. Institutionerna har även genomfört förändringar i de interna regelverken som möjliggjort en effektivare användning av existerande kapital.

De internationella finansiella institutionernas låneramverk är uppdelade i koncessionell och icke-koncessionell utlåning.

Den *koncessionella utlåningen* är helt eller delvis finansierad av biståndsmedel och erbjuds huvudsakligen låginkomstländer. Sammanlagt tillhandahöll de internationella finansiella institutionerna koncessionella lån och bidrag om ca 18 miljarder US-dollar 2008 och ca 24 miljarder US-dollar 2009. I skrivelsen redovisas de åtgärder som vidtagits och planeras för att möta utmaningar av olika slag, särskilt effekterna av den internationella ekonomiska och finansiella krisen.

För att stödja de fattigaste länderna i krisen har Världsbankens koncessionella utlåningsfönster, Internationella utvecklingsfonden (Ida), etablerat ett låneinstrument för att tidigarelägga utbetalningar, gåvomedel och koncessionella lån. Instrumentet omfattar ca 2 miljarder US-dollar. Totalt ökade Ida sin utlåning till 14 miljarder US-dollar under 2009, vilket kan jämföras med 11,2 miljarder US-dollar under 2008.

Ett nytt ramverk för utlåning till låginkomstländer är s.k. PRGT (Poverty Reduction and Growth Trust). Ramverket har tre låneinstrument som skiljer på om det betalningsbalansproblem som motiverar lånet är kort-, medel- eller långsiktigt. I förhållande till tidigare låneramverk är lånevillkoren mer enhetliga mellan de olika låneinstrumenten. Tidigare erbjöds låntagarländer i större uträkning olika lånevillkor beroende på vilket instrument de begärde lån från, något som uppfattats som godtyckligt.

Den *icke-koncessionella* utlåningen sker på marknadsmässiga villkor och ges i regel till medel- och höginkomstländer. Även den icke-koncessionella utlåningen innebär att låntagarländerna får lägre räntor än de skulle ha fått på den privata marknaden. Sammanlagt tillhandahöll de internationella finansiella institutionerna icke-koncessionella lån och garantier om ca 100 miljarder US-dollar 2008 och ca 209 miljarder US-dollar 2009.

### *Regeringens prioriteringar*

- Regeringen stödjer de internationella finansiella institutionernas agerande för att svara på sina medlemsländers kraftigt ökade behov till följd av krisen. Att institutionerna snabbt lyckades att tillhandahålla mer resurser är positivt.
- Regeringen anser att villkor för långivning behövs både för att garantera att resurserna används effektivt och för att låntagarländerna i regel behöver reformera sin ekonomiska politik. Samtidigt är det viktigt att villkoren för långivning inte är onödigt rigida och att de bygger på låntagarländernas prioriteringar. Villkoren bör vara flexibla och anpassas efter respektive lands situation, något som Sverige fört fram i institutionernas styrelsediskussioner. Det är därför angeläget att fördelarna med policyvillkor bevaras, samtidigt som det är motiverat att tillhandahålla resurser snabbt och flexibelt till länder som på förhand bedöms ha en god ekonomisk politik eller upplever stor nöd till följd av exceptionella omständigheter.

- Andra viktiga villkor för utlåningen är att institutionernas finansiella stabilitet bibehålls, att medlemsländer inte tillåts skuldsätta sig i sådan omfattning att de inte klarar av att betala tillbaka lånen och att hänsyn tas till låntagarländernas förmåga att använda resurserna effektivt (s.k. absorptionsförmåga).
- Regeringen anser att det har varit motiverat med de multilaterala utvecklingsbankernas expansion i den finansiella krisens spår. Det är dock viktigt att poängtera att tillfälligt ökade insatser bör avvecklas när behoven åter har normaliserats. Det är också viktigt att undvika påskyndade krisinitiativ som leder till otillräckligt förberedda eller dåligt motiverade projekt.
- Regeringen anser vidare att det är viktigt att ta hänsyn till den internationella institutionella arkitekturen så att institutionerna verkar inom ramen för sina respektive mandat. Inrättandet av överlappande krisinstrument främjar inte en effektiv användning av institutionernas resurser.

## Motionen

I *motion 2009/10:Fi10 av Hans Linde (v) m.fl.* hävdas att det behövs en reform av den s.k. konditionaliteten, så att hänsyn tas till de demokratiska processerna i låntagarländerna samt till sociala och miljömässiga faktorer. De villkor och krav – främst de makroekonomiska – som ställs vid utlåning är ofta mycket långtgående och detaljerade, anser motionärerna. Detta får till följd att låntagarländernas politiska och ekonomiska handlingsutrymme kraftigt begränsas, och de demokratiska processerna i de låntagande länderna påverkas negativt. Eftersom lånen ofta löper över långa tidsperioder innebär detta också att bakkundenheten tenderar att bli långvarig. Motionärerna hävdar att ett flertal länder av denna anledning har valt att betala tillbaka sina lån i förtid (yrkande 1).

I motionen begärs det vidare att de finansiella institutionernas krav på privatisering och liberalisering avskaffas. I många fall har de inte resulterat i minskad fattigdom utan i stället slagit hårt just mot de fattiga. Det anförs att man i ett par fall har krävt att tillgången till vatten ska privatiseras. Motionärerna hänvisar till att de norska och brittiska regeringarna har beslutat att i fortsättningen inte knyta sitt utvecklingssamarbete till krav på privatiseringar och liberaliseringar (yrkande 2).

Härutöver anser motionärerna att Sveriges stöd till Världsbanken (Ida) inte längre ska vara kopplat till Världsbankens makroekonomiska policyvillkor för låntagarländerna. Motionärerna medger att en viss reformering av Världsbankens krav har skett, men de hänvisar samtidigt till en rapport från Eurodad (European Network on Debt & Development) enligt vilken antalet bindande krav på ekonomiska policyvillkor sammantaget har ökat som andel av det totala antalet krav som Världsbanken ställer. Motionärerna hänvisar till att Norge valt att dra tillbaka 25 % av sitt anslag till Ida (yrkande 3).

Motionärerna kräver vidare att Sverige driver frågan om att IMF:s lånefacilitet för fattigdomsbekämpning och tillväxt, PRGF, ska avvecklas. De åberopar en studie av IMF:s verksamhet i de fattigaste länderna som genomförts av den f.d. brasilianske finansministern Pedro Malan. Enligt denne hade IMF:s tonvikt på budgetbalans gått ut över utvecklingen på sektorsnivå, t.ex. hälsovård och utbildning. Vidare hade IMF:s krav i många fall utgjort ett problem för fattigdomsbekämpning och tillväxt. I flera fall hade IMF:s och Världsbankens verksamhet motverkat varandra, och rekommendationen var att IMF avvecklar sina PRGF-lån till de fattigaste länderna och att IMF upphör med långsiktig utvecklingsfinansiering i allmänhet (yrkande 4).

## **Finansutskottets ställningstagande**

### *Konditionalitet*

Motionsyrkanden om konditionalitet, de villkor som IMF ställer vid långivning och skuldstrukturering, har behandlats vid flera tillfällen i riksdagen.

Vid finansutskottets behandling våren 2005 av regeringens första skrivelse i ämnet hänvisade utskottet till sitt betänkande Svensk strategi för ökad global finansiell stabilitet (bet. 2003/04:FiU16). Utskottet hade då konstaterat att Sveriges politik på området låg i linje med vad utskottet och regeringen tidigare hade anfört. Utskottet välkomnade att regeringen i IMF och Världsbanken hade betonat vikten av att utvecklingsländernas inflytande och ansvar över handlingsplaner och program i samband med skuldavskrivningar och fattigdomsbekämpning förstärks. Vidare hade utskottet välkomnat att regeringen även i detta sammanhang drev ståndpunkten att handlingsplanerna och programmen måste bli mer resultatorienterade och mer strategiskt anpassade till enskilda länders specifika situation. Enligt utskottets mening var detta steg i rätt riktning, men utskottet delade regeringens ståndpunkt att skuldstruktureringsprocessen måste förbättras ytterligare.

Härefter har frågan bl.a. behandlats i riksdagen i utrikesutskottets betänkande Frihet från förtryck – Sveriges demokratibistånd (bet. 2008/09:UU6, rskr. 2008/09:187). Utrikesutskottet noterade att konditionalitet varit en fråga på dagordningen vid ett uppföljningsmöte i Accra 2008 om Parisdeklarationen om biståndseffektivitet. Där hade deltagarna – däribland Världsbanken och IMF – fastslagit att karaktären på konditionalitet måste ändras så att den stöder ägarskap. Givarna skulle tillsammans med utvecklingsländerna söka komma fram till en begränsad uppsättning ömsesidigt överenskomna villkor baserade på nationella utvecklingsstrategier. Gemensamma utvärderingar skulle göras av i vilken utsträckning man åstadkommer detta. Från och med nu ska givare och utvecklingsländer regelmässigt offentliggöra alla villkor som är kopplade till utbetalningar. Dessutom ska utvecklingsländer och givare samarbeta på internationell nivå för att se över, dokumentera och sprida god praxis vad gäller konditionalitet. Detta

ska ske så att man förstärker ländernas ägarskap och andra principer i Parisdeklarationen genom ökad tonvikt på harmoniserad, resultatbaserad konditionalitet. Utskottet framhöll att även befolkningen och parlamentarikerna i samarbetsländerna måste kunna ställa villkor. De ska kunna kontrollera vad biståndsmedlen används till och granska de resultat som uppnås. Utskottet ansåg att det var av vikt att Sverige fortsatt driver på för genomförande av Parisöverenskommelsen och slutdeklarationen från Accramötet.

Finansutskottet delar regeringens uppfattning, nämligen att villkor för långivning behövs både för att garantera att resurserna används effektivt och för att låntagarländerna i regel behöver reformera sin ekonomiska politik. Vidare instämmer utskottet i vikten av att villkoren för långivning inte är onödigt rigida och att de bygger på låntagarländernas prioriteringar. Sverige har i institutionerna framfört som sin ståndpunkt att villkoren bör vara flexibla och anpassas efter respektive lands situation. En sådan position torde, enligt utskottets mening, ligga i huvudsak i linje med motionärernas. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 1.

### *Krav på liberalisering och privatisering*

Utrikesutskottet har i sitt betänkande Internationella frågor om hållbar utveckling och miljö (bet. 2008/09:UU16) behandlat likartade motionsförslag om krav på privatisering, t.ex. av vatten. Efter en redovisning av *Världsbankens* uppgifter när det gäller utformande av policyer och program som rör vatten konstaterade utskottet att utvecklingen går bort från detaljerade policybaserade krav, och i stället utgör samarbetsländernas egna fattigdomsstrategier utgångspunkt; ömsesidiga mål och tillhörande resultatbaserade villkor sätts i allt högre utsträckning upp, detta i enlighet med Parisdeklarationen om biståndseffektivitet och Accra Agenda for Action. Det framhölls vidare att antalet villkor hade minskat under de senaste tio åren. Såvitt gäller *IMF* redovisades det att villkoren i regel handlar om makroekonomisk stabilitet, växelkurs- och skattepolitik samt regelverk för finansmarknaden. Utskottet framhöll vikten av tydligt offentligt ansvar för vatten-, sanitets- och hygienfrågor. Full kostnadstäckning och kostnadseffektivitet inom vattensektorn är grundläggande – detta gäller oavsett om försörjningen sker i offentlig eller privat regi, fortsatte utskottet och hänvisade till att utskottet hade understrukt detta även under den föregående mandatperioden i betänkande 2005/06:UU17. Prissättningen på vatten får inte komma i konflikt med fattiga människors tillgång till vatten och sanitet, och därmed reducera möjligheterna att nå millenniemål 7 om att säkra en hållbar utveckling, vilket innefattar ett delmål om dricksvatten och sanitet. Motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 2 avstyrks därmed.

### *Sveriges stöd till Ida*

Sverige har under de senaste åren i omgångar utökat sitt bidrag till Ida, bl.a. som en del av regeringens klimatsatsningar.

Enligt vad utskottet har inhämtat från Regeringskansliet är det av stor vikt att ha ömsesidigt överenskomna mål, eftersom detta är grunden för planering, genomförande och uppföljning av biståndsinsatserna. Utskottet finner mot bakgrund av det sagda att något uttalande av riksdagen inte behövs; motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 3 avstyrks därför.

#### *Avskaffande av PRGF-lån*

Utskottet konstaterar att frågan om PRGF-lån berördes i finansministerns svar på en fråga (fr. 2006/07:1020) av Hans Linde om reformering av IMF. Enligt finansministerns mening innehöll den s.k. Malanrapporten inte någon rekommendation om en avveckling av PRGF-lånen. Regeringen ansåg att dessa typer av lån – rätt använda – utgör effektiva verktyg för IMF för att hjälpa fattiga länder att uppnå ekonomisk stabilitet och stärka förutsättningarna för tillväxt. Det var inte regeringens uppfattning att det råder något motsatsförhållande mellan makroekonomisk stabilitet å ena sidan och utveckling och tillväxt å andra sidan. Slutligen betonade finansministern att Sverige även i fortsättningen i IMF:s styrelse skulle arbeta med konkreta förslag för att förbättra och effektivisera institutionernas verksamhet så att målen ska kunna uppnås.

Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i denna fråga. Dock kan det – enligt utskottets mening – finnas skäl att regeringen särskilt informerar riksdagen om hur PRGF-lånen utvecklas. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 4.

## Resursförstärkning av institutionerna

### **Skrivelsen**

Som en följd av de ökade utlåningsvolymerna har de internationella finansiella institutionerna efterfrågat ytterligare resurser till såväl koncessionell som icke-koncessionell utlåning. Samtidigt har krisen inverkat negativt på möjligheten till bidrag från medlemsländerna.

### *Regeringens prioriteringar*

- Det är av stor vikt för den globala ekonomin att de internationella finansiella institutionerna har kapaciteten att agera stabiliserande och bistå sina medlemsländer, inte minst de fattigaste medlemmarna, i en ekonomiskt samt miljömässigt och socialt hållbar utveckling. Sverige har under lång tid varit en stor finansiär av det multilaterala systemet. För att man ska kunna försäkra sig om att svenska skattemedel används effektivt och i överensstämmelse med svenska prioriteringar bör det också betonas att svenska bidrag är kopplade till graden av inflytande i institutionerna.

- I takt med att länders ekonomiska styrka och inflytande i IMF ökar följer ett ansvar att bidra med resurser. Regeringen verkar för att givarländerna, inklusive de nya biståndsgivarna bland medelinkomstländerna, tar sitt ansvar i institutionernas resursförstärkningar och vid finansieringen av institutionernas skuldavskrivningar. Regeringen stöder beslutet om en allmän kapitalhöjning i AsDB. Avgörande skäl var den roll den ekonomiska utvecklingen i Asien spelar för möjligheterna att uppnå millennieutvecklingsmålen, för en miljömässigt hållbar utveckling och för en global ekonomisk återhämtning.
- Regeringen anser att de kapitalöversyner som ska avslutas under 2010 för flera utvecklingsbanker bör bedömas enligt samma kriterier. Detta är viktigt både för att nå enhetlighet i bedömningen av resursbehov och för att ställa motsvarande krav på institutionerna. Regeringen har verkat för en samsyn inom EU om hur processen och kriterierna för kapitaltillskott ska se ut. Detta kräver noggranna analyser av bl.a. institutionernas långsiktiga resursbehov och hur de begränsade resurserna ska kunna användas så effektivt som möjligt. Volymökningar bör inte ske i en takt som innebär att bankernas kapacitet ansträngs alltför mycket. Dessutom har regeringen understrukit vikten av att bankerna fortsätter att arbeta inom sina respektive mandat för att undvika en ökad överlappning och ineffektiv arbetsfördelning institutionerna emellan.

## Motionen

Enligt vad som anförs i *motion 2009/10:Fi10 av Hans Linde (v) m.fl.* krävs nya verktyg för att kunna bekämpa världsfattigdomen och klimatförändringarna på ett verkningsfullt sätt. Motionärerna hänvisar till den senaste tidens diskussioner om rekordbonusar i banksektorn, och de förordar att en internationell bonuskatt införs. Enligt deras mening borde Sverige utreda förutsättningarna för en sådan skatt (yrkande 9).

## Finansutskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det vid mötet med IMF:s och Världsbankens gemensamma utvecklingskommitté den 25 april 2010 beslutades om ett kapitaltillskott till Världsbanken, vilket är det första på omkring 20 år. En påfyllnad om totalt 86,2 miljarder US-dollar avses för IBRD och om 200 miljoner US-dollar för IFC. För IFC:s vidkommande övervägs ytterligare åtgärder för att stärka den finansiella kapaciteten, som att ge ut en hybridobligation till frivilliga ägarländer och att kvarhålla vinstmedel. Kapitaltillskotten är kopplade till den justering av inflytandet i Världsbanken som går ut på att bättre återspegla vissa utvecklingsländers ökade ekonomiska tyngd.

Utskottet konstaterar att riksdagen vid ett flertal tillfällen har behandlat förslag om att införa en global skatt på valutamarknaderna, s.k. Tobin-skatt, bl.a. i sitt yttrande till utrikesutskottet våren 2005 över regeringens

redovisning av verksamheten i de internationella finansiella institutionerna (ytr. 2004/05:FiU2y). Utskottet avstyrkte förslaget. Det nu aktuella förslaget om en internationell skatt synes emellertid i första hand ha till syfte att utöka de finansiella resurserna för fattigdomsbekämpning och klimatförändringar.

I Storbritannien har man infört en tidsbegränsad bonusskatt i banksektorn. De banker och institut som betalar ut en bonus på högre belopp än ca 290 000 kr får betala en extra skatt på 50 % på det överskjutande beloppet. Systemet avslutades i början av april 2010. Den beskattning av bonusar som hittills har införts har alltså skett på nationellt initiativ, och något internationellt initiativ i denna fråga har inte tagits. Vidare har även Frankrike beslutat om en tidsbegränsad bonusskatt genom en lag av den 9 mars 2010.

Internationellt har man kommit överens om att bonusar ska stävjas genom införande av regelverk. Sådana har också tagits fram av Finance Stability Board (FSB) och av EU, och de har implementerats av Finansinspektionen. Frågan om att beskatta bonusar har varit uppe i IMF i en preliminär rapport till G20, men det anses högst osäkert vilket stöd en sådan tanke har – speciellt då inga enskilda länder verkar driva denna fråga. Det kan tilläggas att både EU, EU-kommissionen och IMF förordar ett införande av stabilitetsavgifter, men sådana avses finansiera krishantering i den finansiella sektorn, inte andra internationella åtgärder. Det bör också noteras att inget land – möjligen med något undantag – förordar en skatt på internationella valutatransaktioner. Enligt vad utskottet har erfarit har såväl EU-kommissionen som IMF tagit en klar ställning emot ett sådant system.

I sitt svar på interpellation 2009/10:257 om bankernas bonussystem berörde statsrådet Mats Odell även diskussionen om en bonusskatt. Han konstaterade att regeringen inte hade tagit ställning till om en bonusskatt kan vara effektiv för att förhindra utbetalningar av bonusar som bidrar till osunt risktagande. Erfarenheter från andra länder är inte entydigt positiva, anförde han. Han sade sig för egen del vara skeptisk till systemet men framhöll att regeringen inte hade uteslutit någon sådan åtgärd.

Enligt vad finansutskottet har erfarit har frågan om en internationell bonusskatt inte diskuterats inom Finansdepartementet. Utskottet anser inte att det finns skäl för Sverige att ta initiativ till en sådan internationell bonusskatt. Med det anförda avstyrks motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 9.

## Styrnings- och inflytande frågor

### Bakgrund

Röststyrkan i IMF och Världsbanken baseras till stor del på medlemsländernas kapitalandelar i institutionerna. Andelarna kallas kvotandelar i IMF och röstandelar i Världsbanken. Dessa är ursprungligen beräknade med



utgångspunkt i ländernas relativa styrka i världsekonomin. Den andra komponenten i medlemsländernas röststyrka är de s.k. basrösterna. Dessa fördelas lika mellan medlemsländerna i syfte att stärka små ekonomiers röststyrka. Flera av dessa länder är tillväxt- och utvecklingsländer.

Till följd av den kraftiga ekonomiska tillväxten i många länder, inte minst i tillväxtländer i Asien, återspeglar inte längre röstandelarna i IMF och Världsbanken respektive lands styrka i världsekonomin. Utöver detta har tidigare kapitalökningar i IMF och Världsbanken resulterat i att basrösternas andel av den totala röststyrkan minskat, något som har lett till ett minskat inflytande för små ekonomier.

Frågan om utvecklings- och tillväxtländernas inflytande i IMF och Världsbanksgruppen är sedan ett antal år föremål för reformprocesser, och vissa reformpaket har beslutats.

På förslag av regeringen godkände riksdagen hösten 2009 stadgeändringar som syftar till att öka tillväxt- och utvecklingsländernas inflytande i IMF och IBRD (prop. 2009/10:14, bet. 2009/10:FiU16, rskr. 2009/10:134).

## Skrivelsen

IMF och de multilaterala utvecklingsbankerna är stora och komplexa organisationer med ett globalt ägarskap och verksamhet som spänner över breda områden. Detta innebär stora utmaningar för en effektiv styrning för såväl medlemsländerna som institutionernas respektive ledningar. Trots dessa utmaningar är IMF och utvecklingsbankerna relativt väl fungerande och effektiva institutioner.

Utvecklingsbankerna har också under de senare åren genomgått en positiv organisationsutveckling och stärkt sina system för resultatstyrning. I några fall, exempelvis AsDB, har institutionerna tagit fram långsiktiga strategier. I andra fall, såsom i Världsbanken, är en sådan på väg att tas fram. Ramverk för resultatstyrning med tydliga mål och indikatorer har också etablerats för utvecklingsbankernas koncessionella låneramverk.

En av de centrala frågorna i diskussionerna om IMF och utvecklingsbankernas styrning har handlat om medlemsländernas inflytande över institutionernas inriktning av verksamheten, och delvis också om balansen mellan olika grupper av länder och enskilda medlemsländers inflytande i institutionerna. Vid FN:s internationella konferens om utvecklingsfinansiering i Monterrey i Mexiko 2002 togs ett första beslut om att öka tillväxt- och utvecklingsländernas inflytande i IMF och Världsbanken. Eftersom dessa länder har större inflytande i de regionala utvecklingsbankerna pågår inte motsvarande diskussion där.

### *Regeringens prioriteringar*

- Regeringen anser att det är viktigt att medlemsländernas inflytande och representation i de internationella finansiella institutionerna följer den världsekonomiska utvecklingen. Detta innebär att länder som har

vuxit kraftigt ekonomiskt också ska ha ökat inflytande, något som främst berör tillväxtländerna. Dessutom är det av grundläggande betydelse att institutionerna uppfattas som legitima av sina medlemmar. Det är därför viktigt att ha ett brett perspektiv på styrnings- och inflytandefrågor där man ser till helheten för att öka institutionernas legitimitet och effektivitet.

- En grundtanke i Sveriges politik för global utveckling är att fattiga människors perspektiv ska vara centralt inom utvecklingssamarbetet. Regeringen prioriterar därför frågan om stärkt inflytande för utvecklingsländerna i institutionerna, främst för Afrika söder om Sahara. Inom Världsbanken, där en metod för att beräkna röstandelarna diskuteras, är det även viktigt att också premiera länder som ger stora resursbidrag. Detta skapar incitament för länder att öka sina bidrag och därmed bidra till att säkra bankens resursbas och dess långsiktiga arbete med fattigdomsminskning.
- I diskussionen om representation och inflytande anser regeringen även att det är viktigt att bevaka Sveriges och våra respektive valkretsars inflytande i de internationella finansiella institutionerna. De stora resurser som Sverige och övriga valkretsmedlemmar gemensamt bidrar med till de aktuella institutionerna bör följas åt av ett adekvat inflytande, inte minst för att bibehålla inflytande över hur svenska skattemedel används. Om Sveriges inflytande i en viss institution minskar så mycket att det inte längre medger tillräcklig styrning av de svenska bidragen till institutionen är en möjlig konsekvens reducerade resursbidrag till institutionen i fråga.
- Regeringen anser att IMF:s och Världsbankens styrelser i huvudsak fungerar väl och att deras sammansättning reflekterar medlemsländerna på ett tillfredsställande sätt. Det är därför inte motiverat att minska antalet styrelseplatser i dessa institutioner, något vissa medlemsländer argumenterar för. En mindre styrelse skulle också innebära en reducerad representation, vilket inte är önskvärt.
- Regeringen prioriterar frågan om resultatstyrning i den svenska utvecklingspolitiken och driver den följaktligen i de multilaterala utvecklingsbankerna. Under 2007 och 2008 gjorde Sverige organisationsbedömningar av Världsbanken, AfDB och AsDB. I dessa bedömdes organisationernas interna och externa effektivitet samt deras relevans i förhållande till de biståndspolitiska målen. Bedömningarna synliggjorde en rad styrningsfrågor av vikt, bl.a. ett behov av ökad fältnärvaro, av stärkt resultatstyrning samt av förbättrad personalpolitik och effektivare styrelser. För att öka effektiviteten och ansvarsutkrävandet samt säkra att svenska skattemedel används på bästa sätt bör institutionerna ha utvecklade och väl fungerande uppföljningssystem med tydliga mål och mätbara indikatorer.
- Regeringen driver även i fortsättningen frågan om institutionell effektivitet, inbegripet korruptionsbekämpning, i samtliga aktuella institutioner.

## Motionerna

I *motion 2009/10:Fi9 av Urban Ahlin (s)* m.fl. anfördes att Sverige i Internationella valutafonden och Världsbanken bör verka för en reformering av val av ordförande. Det är också nödvändigt att reformera processen för tillsättningen av chefer för Världsbanken och IMF. I stället för att vara en sluten process som bygger på överenskommelser gjorda strax efter andra världskrigets slut, bör processen vara transparent, öppen och bygga på meriter i stället för landtillhörighet samt kunna vara öppen för kandidater från hela världen (yrkande 1).

Härutöver anfördes att låg- och medelinkomstländernas inflytande i Internationella valutafonden och Världsbanken bör stärkas. Detta bör åstadkommas genom dels förändrade regler för kapitalandelar och röststyrka, dels ett utökad antal platser i organisationernas styrelser (yrkande 2).

I *motion 2009/10:Fi10 av Hans Linde (v)* m.fl. anfördes att utvecklingsländerna i dag har ett begränsat inflytande i IMF och Världsbanken, vilket beror bl.a. på att dessa institutioner inte är uppbyggda utifrån ett demokratiskt perspektiv: en röst, ett land. De kritiserar den pågående reformeringen av röstfördelningen för att den primärt handlar om att röstfördelning ska utgå från medlemmarnas ekonomiska styrka i dag och i mindre utsträckning om att göra röstfördelningen mer demokratisk. Motionärerna föreslår i stället en reform som ska gå ut på att inte endast ekonomisk storlek beaktas utan även andra faktorer, såsom befolkningsstorlek. De anser att Sverige bör driva frågan i berörda institutioner (yrkande 6).

Vidare begär motionärerna att arbetet med att uppnå en jämn könsbalans i de internationella finansiella institutionerna prioriteras. De anför att drygt hälften av de anställda på Världsbanken var kvinnor 2009, men att de var representerade på endast 31,5 % av de ledande befattningarna på alla nivåer. Världsbankschefen har kungjort målsättningen att man före 2012 års utgång ska få till stånd en jämn könsfördelning på samtliga nivåer i banken. I IMF är andelen kvinnor 47 % av det totala antalet anställda, varav endast 16 % innehar chefsbefattningar. Det är en självklarhet att det finns en jämn könsbalans på alla nivåer i såväl Världsbanken som IMF, anser motionärerna. Statistiken visar att man visserligen har kommit en bit på väg, men resultaten är långt ifrån tillfredsställande och måste därför prioriteras. De kritiserar att regeringen i skrivelsen har underlåtit att redovisat sina faktiska insatser för jämställdhet inom IMF och Världsbanken, trots att regeringen sagt sig prioritera frågan (yrkande 7).

I samma motion framförs synpunkten att FN bör ges en ökad roll i arbetet med att möta den finansiella krisen och reformera de internationella finansiella institutionerna. Motionärerna hänvisar till att det i skrivelsen nämns att G20 fått ökat inflytande i och med den ekonomiska och finansiella krisen och därmed blivit en aktör i globala ekonomiska frågor och i arbetet med att reformera de internationella finansiella institutionerna. Detta är mycket problematiskt, sägs det, eftersom många länder – däri-

bland utvecklingsländer – utestängs. I stället borde FN ges en ökad roll i arbetet med att möta den finansiella krisen och reformera de finansiella institutionerna (yrkande 8).

### **Finansutskottets ställningstagande**

#### *Allmänt om insyn i och inflytande på IMF och Världsbanken*

Utrikesutskottet har nyligen behandlat hithörande frågor i sitt betänkande Vissa frågor om globalisering m.m. (bet. 2009/10:UU13). Utskottet anförde bl.a. att Sverige verkar för att öka tillväxt- och utvecklingsländernas inflytande i Världsbanken. Riksdagsbeslutet hösten 2009 om godkännande av stadgeändringarna i IMF och IBRD är ett uttryck för detta. Det finns bland de internationella finansiella institutionernas medlemsländer en bred samsyn om att deras relativa styrka i världsekonomin bör återspeglas i deras inflytande. Vidare delade utskottet inte uppfattningen i en motion om att folkmängden borde vara en av de komponenter som påverkar röststyrkan i IMF och Världsbanken eftersom detta främst skulle gynna stora tillväxtländer. Utskottet instämde i regeringens uppfattning att länder i stället bör premieras för att deras ekonomier växer och uppmuntras att bidra till bankens fattigdomsminskande verksamhet. För att öka de fattigaste ländernas röststyrka var det enligt utskottet bättre att öka antalet basröster, en uppfattning Sverige även framgent bör driva. I sammanhanget borde understrykas vikten av kapacitetshöjande insatser för att stärka utvecklingsländernas deltagande i internationella beslutsprocesser. Härutöver instämde utskottet i regeringens uppfattning att samtidigt som utvecklingsländerna står i fokus bör inte de länder som bidrar stort till Världsbanken, exempelvis via Internationella utvecklingsfonden (Ida), förlora incitament att även fortsättningsvis göra så. Den nordisk-baltiska valkretsen, där Sverige ingår, är den femte största givaren till Ida, och den näst största givaren till Världsbankens s.k. trust funds, alltså de resurser som Världsbanken förfogar över utöver den ordinarie verksamheten inom Ida och IBRD. Det är angeläget att säkerställa att Sverige och den valkrets vi tillhör har inflytande över användningen i Världsbanken av de bidrag som finansieras via skattemedel. De berörda motionsförslagen avstyrktes.

Som har redovisats ovan beslutade den gemensamma kommittén vid mötet om ett kapitaltillskott till Världsbanken, med en koppling till justering av röststyrkan för medlemsländerna. Enligt beslutet ska låg- och medelinkomstländernas andel av rösterna inom *IBRD* öka med 3,13 procentenheter, vilket gör att de får 47,19 %. För höginkomstländerna ("utvecklade ekonomier") minskas således andelen till knappt 52,79 %. Av de enskilda länderna ökar Kinas röstandel mest, från ca 2,8 % till drygt 4,4 %; detta innebär att Kina kommer på tredje plats när det gäller röststyrka efter USA och Japan. Ökade röstandelar tillkommer även Brasilien och Mexiko.

Andelen för de fem nordiska länderna minskar från 3,03 % till 2,79 %. När det gäller *IFC* ökas röstmakten för låg- och medelinkomstländerna till 39,48 %, vilket innebär en ökning med 6,07 procentenheter.

Banken har också beslutat om en ”efter-kris-strategi” med fokus på åtgärder som kan ge störst värde: 1) Satsa särskilt på fattiga och sårbara länder, speciellt afrikanska länder söder om Sahara. 2) Skapa tillväxtpotentialer med speciellt fokus på jordbruk och infrastruktur. 3) Främja globala kollektiva åtgärder på olika frågor, alltifrån klimatförändring och handel till jordbruk, livsmedelssäkerhet, energi, vatten och hälsa. 4) Stärka ledningsfunktioner och åtgärderna mot korruption. 5) Ha beredskap för kriser.

Mot bakgrund av vad utskottet nu har redovisat saknas skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd. Därför avstyrker utskottet motion 2009/10:Fi9 (s) yrkande 2 och motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 6.

### *Öppenhet i de internationella finansiella institutionernas verksamhet*

Utrikesutskottet behandlade även denna fråga i sitt betänkande 2009/10:UU16. Utskottet framhöll bl.a. att regeringen enligt 2008 års bedömning anser att Världsbankens policy för informations spridning och offentliggörande kan förbättras ytterligare. I sammanhanget redovisades att en ny policy för Världsbanken – *Access to Information Policy* – träder i kraft den 1 juli 2010. Den avses innebära en grundläggande förändring av bankens förhållningssätt i fråga om offentliggörande av information. I stället för att som i dag precisera vilken information som kan lämnas ut ska banken i framtiden lämna ut all information som inte finns angiven på en lista över undantag. Vidare ska mer information med anknytning till styrelsens verksamhet offentliggöras, och detta innan styrelsen går till beslut. Operationella policy- och strategidokument som tas fram efter offentliga samråd ska, när den nya policyn träder i kraft, i normalfallet göras allmänt tillgängliga samtidigt som de sänds ut till styrelsen. Bl.a. landstrategier som skickas ut till styrelsen inför beslut ska samtidigt också offentliggöras, detta under förutsättning av medgivande från berört land. Utrikesutskottet ansåg att Världsbankens nätverk för parlamentariker, PNoWB (Parliamentary Network on the World Bank) kan ha en roll i uppföljningen av bankens nya informationspolicy och på så vis bidra till att främja ökad öppenhet i Världsbankens agerande. Utskottet noterade att även IMF beslutat om en ny policy, *Transparency Policy*, vilken avsågs träda i kraft den 17 mars 2010. Exempelvis ska dokument med anknytning till IMF-styrelsens arbete respektive styrelsens protokoll öppnas för insyn på ett tidigare stadium än vad som hittills varit fallet och fondens webbplats förbättras. Utskottet avstyrkte det berörda motionsförslaget.

### *Val av ordförande och tillsättning av chefstjänster*

Utrikesutskottet behandlade frågor om ordförandeval m.m. i sitt betänkande Vissa frågor om globalisering m.m. (bet. 2009/10:UU13). Utskottet hade inhämtat att den första reformfasen i Världsbanken inneburit att

posten som ordförande i Världsbanken ska tillsättas genom en meritbaserad process och vara öppen för sökande från alla medlemsländer. Utskottet konstaterade att detta låg i linje med motionsförslag. Vidare ska utvecklingsländernas inflytande i den operationella verksamheten stärkas genom bl.a. ökad mångfald i rekryteringen. Utskottet välkomnade att Sverige liksom den nordisk-baltiska valkretsen i IMF respektive Världsbanken verkar för att ordförandeposterna i respektive institution ska tillsättas i en tydlig och transparent urvalsprocess baserad på kandidaternas meriter och lämplighet. Enligt regeringens bedömning hade steg i denna riktning tagits i samband med tillsättningen av nya chefer i IMF och Världsbanken 2007. Utrikesutskottet avstyrkte berörda motionsförslag mot bakgrund av sina i betänkandet redovisade överväganden.

Vid IMF:s vårmöte 2010 beslutades att ledningen för IMF ska utses genom en ”öppen, meritbaserad och transparent process”.

Finansutskottet har ingen annan uppfattning än utrikesutskottet i denna fråga och avstyrker därmed motion 2009/10:Fi9 (s) yrkande 1.

### *Jämställdhet*

Även jämställdhets- och genusfrågor inom institutionerna behandlades av utrikesutskottet i dess betänkande 2009/10:UU13. Utskottet hänvisade till att chefen för Världsbanken Robert Zoellick i mars 2009 hade tillkännagett som mål att före utgången av 2012 få till stånd en jämn könsfördelning (gender parity) på alla nivåer i bankens ledning. Utskottet omtalade att banken arbetar aktivt med att identifiera interna kvinnliga chefskandidater och med att externrekrytera kvinnor till ledande befattningar. I början av 2010 ingår i Världsbankens högsta ledning 25 män och 15 kvinnor (37,5 %). IMF antog 2003 en strategi för mångfald i verksamheten, *The Role of Diversity in the Fund's Human Resource Strategy*. Varje år publiceras på IMF:s webbplats en mångfaldsrapport, *Diversity Report*, med uppgifter om bl.a. könsfördelning bland fondens anställda. Kvinnor innehade 16 % av de ledande befattningarna i IMF 2008, medan andelen kvinnor bland samtliga IMF-anställda uppgick till 47 %. Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrktes förslagen i berörda motioner.

Finansutskottet finner, mot bakgrund av att det pågår arbete inom institutionerna för att öka jämställdheten avseende chefsbefattningarna, inte att frågan om jämställdhet i institutionerna bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida och avstyrker därför motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 7.

### *FN:s roll*

Utrikesutskottet har våren 2010 behandlat motionsförslag om förhållandet mellan G20-gruppen och de internationella finansiella institutionerna (bet. 2009/10:UU13). Utskottet anförde att en utveckling där G20 tar över delar av IMF:s och Världsbankens roller och ansvar är olycklig. Beslut som rör IMF och Världsbanken bör fattas inom respektive institutions styrorgan där samtliga medlemsländer är representerade, vilket inte är fallet i G20.

Om beslut i stället skulle fattas inom FN skulle detta riskera att undergräva IMF:s och Världsbankens handlingskraft, mandat och finansiering. Utskottet förordade ett ökat samarbete mellan FN, IMF och Världsbanken eftersom detta kan ge effektivitetsvinster. Mot bakgrund av utskottets överväganden avstyrktes berörda motionsförslag. Riksdagen följde utskottet.

Som har framgått har riksdagen helt nyligen behandlat ett förslag som är närbesläktat med förslaget i motion 2009/10:Fi10 (v) yrkande 8. Det finns, menar utskottet, inte skäl att ändra riksdagens beslut, och utskottet avstyrker därför motionen.

## Miljö och klimat

### Skrivelsen

De internationella finansiella institutionernas utlåning har en möjlighet att påverka inte bara den ekonomiska och sociala utvecklingen i låntagarländerna, utan också den lokala miljön och gemensamma nyttigheter såsom luft, vatten, skogar och det globala klimatet. Ett utarmat ekosystem och en otillräcklig anpassning till klimatförändringarna undergräver möjligheterna att uppnå FN:s millennieutvecklingsmål att halvera fattigdomen till 2015. Därför måste utvecklingsbankerna ta stor hänsyn till utlåningens miljö- och klimatpåverkan. Utlåning till investeringar i infrastruktur inom framför allt transport- och energisektorerna är grundläggande för ekonomisk utveckling och fattigdomsbekämpning. Investeringar inom dessa sektorer, framför allt när det gäller energiproduktion, innebär ofta svåra avvägningar mellan utvecklingseffekter och miljö- och klimateffekter på såväl kort som lång sikt.

I och med den ökade internationella uppmärksamheten av klimatförändringarna har möjligheterna till storskalig omställning till lägre koldioxidintensitet i samband med bankernas energiinvesteringar lyfts fram. Samtidigt har utvecklingsbankernas finansiering av exempelvis utvinning av fossila bränslen och energiproduktion som är beroende av kol, olja eller gas ifrågasatts från ett miljöperspektiv. Detta har gett upphov till långa och ibland uppsplitande diskussioner i utvecklingsbankernas styrelser om energisektorns betydelse för tillväxt och hållbar utveckling.

Under de senaste åren har hållbar utveckling fått allt större fokus inom utvecklingsbankernas ordinarie verksamhet. Till exempel har flera av institutionernas miljö- och klimatriktninjer reviderats. Världsbanken antog hösten 2008 ett nytt s.k. strategiskt ramverk för hanteringen av de utvecklingsutmaningar som följer av klimatförändringarna. Under 2009 har ett arbete pågått för att ta fram en ny strategi för energisektorn som slår fast bankens huvudsakliga mandat, dvs. att motverka fattigdom och bidra till ekonomisk utveckling, samt tydliggör behovet av att den ekonomiska utvecklingen också är miljö- och klimatmässigt hållbar. En viktig fråga i

diskussionerna om strategin är framtagandet av tydliga kriterier som anger i vilka fall som banken kan finansiera investeringar i energisektorn. Strategin beräknas bli antagen i mitten av 2010.

I de regionala utvecklingsbankerna står miljö- och klimatfrågorna också högt på dagordningen. I AsDB antogs 2008 en långsiktig strategi för bankens arbete fram till 2020 enligt vilken en miljömässigt hållbar utveckling anges som en av bankens tre huvudsakliga målsättningar. Under 2009 antogs också en ny energistrategi som uppdaterade riktlinjerna på detta område. Strategin slår fast nödvändigheten av kraftiga investeringar för att öka tillgången till energi för att kunna uppnå millennieutvecklingsmålen. Strategin innebär också att banken höjer sin ambition för att finansiera investeringar i förnybar energi, att använda den bästa möjliga tekniken för investeringar i ickeförnybar energiproduktion samt att bistå låntagarländerna med finansiering och kunskap för en miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling. I EBRD, som också antagit nya riktlinjer, har det slagits fast att banken ska beakta miljöaspekten i alla insatser och att strategiska mål ska sättas för att främja projekt med högt mervärde för miljön och insatser som bekämpar klimatförändringar. Vidare ska banken söka tillämpa EU:s miljöstandarder och bidra till genomförande av EU-strategier på området.

EBRD förvaltar stödfonder för två viktiga klimat- och miljöinstrument, vilka initierats av Sverige. Båda är partnerskap mellan EBRD, andra internationella organisationer, EU-kommissionen och bilaterala givare. Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership, i vilket även Världsbanken är partner, syftar till att stödja energieffektiviseringsprojekt i Östeuropa. Northern Dimension Environmental Partnership har som mål att minska miljöutsläppen i Ryssland och Vitryssland, framför allt de med gränsöverskridande effekt på Östersjön.

Den globala miljöfonden, GEF, som förvaltas av Världsbanken, finansierar utvecklingsbankernas merkostnad för insatser som främjar global miljönytta under ett antal internationella miljökonventioner. Inom ramen för Världsbankens klimatfonder har också ett samarbete inletts mellan utvecklingsbankerna.

Inför klimatmötet i Köpenhamn tydliggjorde de internationella finansiella institutionerna att de står beredda att ta på sig en viktig roll i den framtida arkitekturen för klimatfinansiering. Världsbankens framtida arbete mot klimatförändringar beror inte enbart på vad som kommer att beslutas vid framtida klimatmöten utan är även direkt kopplat till den pågående reformeringen av banken och den kapitalhöjning som eventuellt kommer att genomföras.



### *Regeringens prioriteringar*

- Miljö och klimat utgör en av regeringens tre tematiska prioriteringar för utvecklingssamarbetet under mandatperioden. Det kommer också att vara den tematiska inriktningen för regeringens resultatskrivelse om utvecklingssamarbetet som ska överlämnas till riksdagen under 2010.
- Regeringen anser att klimat- och miljöhänsyn ska integreras i allt utvecklingssamarbete och i ländernas egna utvecklingsplaner.
- Utvecklingsbankerna, särskilt Världsbanken, har en central roll som finansiell kanal i detta arbete, bl.a. genom att klimatsäkra de projekt institutionerna investerar i. Det behövs betydande resurser för att stödja de länder som drabbas av klimatförändringar att stärka sin anpassningsförmåga och motståndskraft mot t.ex. naturkatastrofer. Utvecklingsbankerna har också en nyckelroll för att hjälpa länder att minimera utsläppen av ämnen som bidrar till klimatförändringarna.
- För att FN:s millennieutvecklingsmål ska kunna uppnås bedömer regeringen att det är nödvändigt med mycket stora investeringar i energisektorn i de fattigaste länderna. Det är i detta sammanhang viktigt att Sverige och andra biståndsgivare samarbetar såväl multilateralt som direkt med mottagarländerna, för att bidra till att den mest miljövänliga tekniken används. Sverige ska även verka för att utvecklingsbankerna ökar andelen investeringar i icke-fossilbaserad teknik som andel av institutionernas totala utlåning inom energisektorn.
- Regeringen anser att det är viktigt att utvecklingsbankerna, och då särskilt Världsbanken, spelar en viktig roll i den framtida arkitekturen för klimatfinansiering. Det är också viktigt att banken även fortsättningsvis stöder utvecklingsländernas arbete med att integrera miljö- och klimatfrågorna i de nationella strategierna för utveckling och fattigdomsbekämpning.

### **Motionerna**

I *motion 2009/10:Fi9 av Urban Ahlin (s)* m.fl. begärs att Sverige ska vara pådrivande för att Världsbanken ska ta en aktiv del i klimatomställningen. Motionärerna hänvisar till den kritik som riktats mot Världsbanken för dess stora utlåning till kolkraftverk. De hänvisar till en rapport från amerikanska Bank Information Center (BIC), enligt vilken Världsbankens finansiering av förnybar energi från 2007 till 2008 ökade med 11 % samtidigt som dess finansiering av kolkraft ökade med 642 % (yrkande 3).

I *motion 2009/10:FiU19 av Hans Linde m.fl.* krävs att de s.k. klimatfonderna bör skötas av FN mot bakgrund av utvecklingsländernas begränsade inflytande i Världsbanken. Motionärerna hävdar att det från många håll har framförts skarp kritik av Världsbankens utlåning till framställning av energi som inte är förnybar. Den främsta invändningen mot den nuvarande

ordningen är att utvecklingsländerna, som är mest sårbara och utsatta för klimatförändringarna, har ett mycket begränsat inflytande i Världsbankens beslutsrum (yrkande 10).

I motionen begär man också en skyndsam avveckling av de nuvarande kraven på lån till investeringar i icke förnybara energikällor. Utlåningen till förnybara energislag ökade visserligen med 10 % 2008, men samtidigt ökade utlåningen till icke förnybara energislag med 60 % för hela Världsbanksgruppen, anför motionärerna. En utfasning av de berörda lånen anses nödvändig för att möta den alltmer akuta klimatförändringssituationen (yrkande 11).

### **Finansutskottets ställningstagande**

Finansutskottet konstaterar att frågan om Världsbankens roll när det gäller satsning på förnybar energi har behandlats i riksdagen vid ett flertal tillfällen.

Utrikesutskottet behandlade internationella frågor om hållbar utveckling och miljö i mars 2010 i betänkandet Vissa frågor om globalisering m.m. (bet. 2009/10:UU13). Utskottet påminde bl.a. om att miljö och klimat utgör en av Sveriges tre tematiska prioriteringar för mandatperioden. Även de övriga tematiska prioriteringarna – demokrati och mänskliga rättigheter respektive främjande av jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen – har viktiga kopplingar till och bäring på arbete med miljö och klimat. Genom utvecklingssamarbetet kan Sverige bl.a. bidra till långsiktiga insatser för anpassning till klimatförändringar i de fattigaste länderna, men också till utvecklingsländernas åtgärder för att begränsa halten av växthusgaser. Vidare nämnde utskottet att den skrivelse om biståndets resultat som regeringen avser att avlämna våren 2010 ska fokuseras på miljö och klimat.

Vidare besvarade statsrådet Gunilla Carlsson (m) en interpellation av Anders Ygeman (s) den 30 april 2010 om Världsbankens lån till energiproduktion i Sydafrika. Statsrådet konstaterade att lånet uppgår till 3,75 miljarder US-dollar varav 3 miljarder US-dollar avser investering i kolkraftverket Medupi och drygt 700 miljoner US-dollar investeringar i förnybar energi och energieffektivisering. Ytterligare stöd till den förnybara delen av projektet planeras från Clean Technology Fund, till vilken Sverige bidrar med finansiering. Lånet syftar till att säkra Sydafrikas energiförsörjning och bidra till övriga södra Afrikas energibehov samt till att främja utvecklingen av en långsiktigt klimatvänlig ekonomi. Sydafrika och Världsbanken anser att nyttjandet av kolkraft i detta läge är det enda rimliga och ekonomiskt hållbara alternativet för att stärka energitillförseln inom den närmaste framtiden. Hon tillade att den binationella kommissionen för Sydafrika och Sverige i mars 2010 beslutat att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att fördjupa samarbetet inom energieffektivisering och förnybar energi.

Finansutskottet delar den grundläggande uppfattning som förs fram i motionsförslagen. Samtidigt vill utskottet betona vikten av att det mottagande landets uppfattning och egna förutsättningar bör ges ett visst genomslag i de finansiella institutionernas beslut om lån och annat stöd. Som framgår av skrivelsen anser regeringen att klimat- och miljöhänsyn ska integreras i allt utvecklingssamarbete och i ländernas egna utvecklingsplaner. Utskottet konstaterar vidare att – när det gäller viktiga framtida frågor i institutionerna – utvecklingsbankernas arbete på klimat- och miljöområdet är högt prioriterat och kommer att följas upp, bl.a. inom ramen för årets resultatskrivelse till riksdagen. För sin del anser finansutskottet att Sverige har ett särskilt ansvar för att driva på en sådan uppföljning och också agera för att förnybar energiproduktion främjas genom institutionernas verksamhet.

Med hänvisning till vad utskottet nu har anfört föreslås att utrikesutskottet avstyrker förslagen i motion 2009/10:Fi9 (s) yrkande 3 och motion 2009/10:FiU10 (v) yrkandena 10 och 11.

## Viktiga framtida frågor i institutionerna

### Skrivelsen

Den finansiella och ekonomiska krisen har på nytt satt fokus på de internationella finansiella institutionerna som viktiga aktörer i det gemensamma arbetet för att främja ekonomisk och finansiell stabilitet samt en hållbar och rättvis global utveckling. Betydelsen av multilateralt samarbete för att möta de globala utmaningarna har ökat och diskussioner pågår om institutionernas framtida roller, styrning och långsiktiga verksamhetsinriktning.

Som svar på den finansiella och ekonomiska krisen har institutionerna kraftigt ökat sin utlåning. Efterfrågan på resurser via de internationella finansiella institutionerna väntas kvarstå på en hög nivå under de närmaste åren. En viktig uppgift framöver blir att bedöma institutionernas resursförstärkningsbehov. För IMF handlar det både om institutionens framtida roll och huruvida den höga efterfrågan kommer att bestå. Det finns exempelvis förslag, som ska diskuteras framöver, om att IMF ska utöka sin försäkringsroll för att minska medlemsländernas behov av reservuppbyggnader för att reducera de globala obalanserna. För utvecklingsbankerna handlar det om att bedöma behoven både på kort och medellång sikt och om villigheten hos medlemsländerna att bistå med resursförstärkningar i form av kapitalhöjningar och bistånd.

Den ökade utlåning som sker till följd av krisen innebär en risk för att nya ohållbara skuldnivåer uppstår i många länder. De internationella finansiella institutionerna har i detta avseende en viktig roll för att bevaka och förbättra låntagarländernas skuldhanteringsförmåga.

Utöver de krisrelaterade insatserna har utvecklingsbankernas roll som finansiella kanaler inom klimat- och miljöområdet ökat. För dessa globala utmaningar krävs både långsiktighet och stora investeringar. Världsbanken har uppmanats av G20 att ta ledningen i arbetet att tillsammans med övriga regionala utvecklingsbanker verka för miljöfrämjande och matsäkerhet samt att bekämpa klimatförändringar.

För att de internationella finansiella institutionerna ska kunna möta dessa utmaningar krävs det att institutionerna har förtroende bland sina medlemsländer och att institutionerna präglas av både handlingskraft och flexibilitet. De pågående styrningsreformerna i IMF och Världsbanken syftar till att stärka utvecklingsländernas inflytande i beslutsprocesserna, öka transparensen och höja effektiviteten.

Stärkt resultatstyrning och ökad effektivitet kommer även framöver att vara centrala frågor i de internationella finansiella institutionerna.

### *Regeringens prioriteringar*

- Sveriges politik bör präglas av en helhetssyn på det globala systemet och de olika institutionernas arbete. Institutionernas komparativa fördelar och mandat, bedömningen av utvecklingsbankernas kapitalbehov och de pågående styrnings- och inflytandereformerna är grundläggande komponenter som hänger ihop och därmed bör avgöras samlat.
- Etableringen av en genomgripande resultatstyrningskultur i de internationella finansiella institutionerna kommer även fortsättningsvis att vara en högt prioriterad fråga. Utvecklingsbankernas arbete på klimat- och miljöområdet är högt prioriterat och kommer att följas upp, bl.a. inom ramen för årets resultatskrivelse till riksdagen.
- Som ett resultat av den kraftigt ökade utlåningen, som också förväntas bestå några år framöver, är det viktigt för regeringen att se till att utlåningen inte bara sker ansvarsfullt utan också att de internationella finansiella institutionerna spelar en aktiv roll för att förbättra skuldsituationen och skuldhanteringsförmågan i låntagarländerna, framför allt i låginkomstländerna.
- Regeringen anser att det är viktigt att se till att nya ohållbara skuldnivåer undviks.
- De pågående styrnings- och inflytandereformerna i IMF och Världsbanken har en stor betydelse för att säkra institutionernas legitimitet och handlingskraft. Ännu är inte alla analyser gjorda om de bästa sätten att uppnå detta, men regeringens avsikt är att stödja reformer som säkrar att institutionerna även i fortsättningen ska kunna spela en grundläggande roll i den internationella finansiella arkitekturen och stödja hållbar ekonomisk utveckling samt fattigdomsbekämpning.

## **Finansutskottets bedömning**

De internationella finansiella institutionerna står inför utmaningar som det är viktigt att möta med en långsiktig politik. Finansutskottet anser att regeringen har gjort väl avvägda prioriteringar för hur Sverige, i samspel med det internationella samfundet, bör agera för att kunna säkra att institutionerna ska kunna vara viktiga aktörer i det gemensamma arbetet för att främja ekonomisk och finansiell stabilitet samt en hållbar och rättvis global utveckling. Finansutskottet vill för sin del peka på att regeringen lyfter fram betydelsen av att det etableras en genomgripande resultatstyrningskultur inom institutionerna.

Stockholm den 6 maj 2010

På finansutskottets vägnar

*Stefan Attefall*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Stefan Attefall (kd), Bertil Kjellberg (m), Anna Lilliehöök (m), Sonia Karlsson (s), Lars Elinderson (m), Roger Tiefensee (c), Monica Green (s), Nina Lundström (fp), Hans Hoff (s), Peder Wachtmeister (m), Göran Pettersson (m), Ulla Andersson (v), Tommy Ternemar (s), Emma Henriksson (kd), Jörgen Hellman (s), Christina Zedell (s) och Mats Pertoft (mp).

# Avvikande meningar

## 1. Avvikande mening (s)

Sonia Karlsson (s), Monica Green (s), Hans Hoff (s), Tommy Terne-  
mar (s), Jörgen Hellman (s) och Christina Zedell (s) anför:

### *Inledning*

Vi anser att det är av största vikt med en reformering av de globala finansiella institutionerna. Inte minst turbulensen på de finansiella marknaderna och den efterföljande finanskrisen visar på behovet av stabila finansiella institutioner.

Länge riktades berättigad kritik mot IMF och Världsbanken för deras nyliberala hållning till länders reformeringsbehov. Delvis har detta förändrats. I Världsbankens program tas i dag större hänsyn till de fattiga ländernas egna prioriteringar när det gäller en effektiv fattigdomsbekämpning. Men enligt vår uppfattning brottas IMF och Världsbanken fortfarande med stora problem.

Ett problem är om utvecklingen fortsätter mot att G20 tar över delar av det ansvar och den betydelse som de internationella finansiella institutionerna har, i vilka betydligt fler av världens länder finns representerade. I sammanhanget vill vi också framhålla vikten av att kopplingen mellan IMF, Världsbanken och FN-systemet stärks. Enligt vår mening bör FN kunna fatta beslut som även de finansiella organisationerna måste rätta sig efter. En idé att diskutera vore en omvandling av Ekonomiska och sociala rådet (Ecosoc) till ett handlingskraftigt råd för mänsklig utveckling.

### *Styrnings- och inflytandefrågor*

Det är viktigt att betona att IMF och Världsbanken är självständiga institutioner som bygger på medlemsländernas kapitalinsatser. Även i fortsättningen kommer ländernas medlemskap och kapitalinsats sannolikt att vara stommen i de finansiella organisationerna. Makten i organisationerna speglar emellertid inte de nuvarande ekonomiska förhållandena i världen. Vi anser att *låg- och medelinkomstländernas inflytande* i IMF och Världsbanken bör stärkas. Detta bör genomföras dels genom förändrade regler för kapitalandelar och röststyrka, dels genom ett utökat antal platser i organisationernas styrelser.

Vidare anser vi det angeläget att Sverige i IMF och Världsbanken verkar för en *reformering av valet av ordförande*. Det är också nödvändigt att reformera processen för tillsättningen av chefer för Världsbanken och IMF. I stället för att vara en sluten process som bygger på överenskommelser gjorda strax efter andra världskrigets slut, bör processen vara transparent och öppen, och den bör bygga på meriter i stället för landtillhörighet och vara öppen för kandidater från hela världen.

### *Miljö och klimat*

Enligt vår uppfattning har Världsbanken med rätta kritiserats för sin stora utlåning till kolkraftverk. I en rapport från amerikanska Bank Information Center (BIC) visas att Världsbankens finansiering av förnybar energi ökade med 11 % från 2007 till 2008. Under samma period ökade bankens finansieringar av kolkraft med 642 %. Vi anser mot denna bakgrund att Sverige ska vara en pådrivande kraft – i Världsbanken och även i andra sammanhang – så att bl.a. Världsbanken tar en aktiv del i klimatomställningen.

### *Sammanfattning*

Mot bakgrund av vad vi sagt i det föregående tillstyrker vi motion 2009/10: Fi9 (s); motion 2009/10:Fi10 (v) avstyrks.

## **2. Avvikande mening (v)**

Ulla Andersson (v) anför:

### *Inledning*

Jag konstaterar att regeringen inte har lagt fram någon skrivelse sedan 2005, trots att riksdagen fattat beslut om att en sådan rapportering ska göras med regelbundna intervall. Att det dröjt fem år mellan skrivelserna kan knappast motsvara riksdagens intentioner med uttalandet.

När det så gäller frågan om de internationella finansiella institutionerna är det enligt min mening av största vikt med en reformering av dessa institutioner. Det framgår inte minst av turbulensen på de finansiella marknaderna och den efterföljande finanskrisen.

### *IMF:s övervakning av den globala ekonomin och enskilda länders ekonomiska politik*

I skrivelsen redogörs för IMF:s övervakning av den globala ekonomin och enskilda länders ekonomiska politik. Det framförs bl.a. att regeringen ställt sig bakom de bedömningar och rekommendationer som IMF gjort och givit till olika regioner och länder. Vad detta i praktiken betyder är att regeringen godkänt den detaljreglering av syd som IMF ägnar sig åt, t.ex. då man kräver privatiseringar och avregleringar som en del av strukturåtgärder. Jag motsätter mig regeringens agerande.

När det gäller IMF:s övervakning av enskilda länders politik anser jag att USA måste utsättas för samma granskning som andra länder.

### *Förändringar i institutionernas ramverk*

Sverige har ett stort ansvar att i IMF och Världsbanken driva fram en utveckling där institutionernas arbete utgår från varje lands egna förutsättningar, de demokratiska processerna i syd och kampen mot fattigdomen.

Institutionerna måste också öppnas för insyn och dialog med långgivare, låntagare och ideella organisationer. Miljöfrågor, millenniemålen, fördelningsfrågor och jämställdhet mellan kvinnor och män måste få mycket större uppmärksamhet. Jag finner det samtidigt oacceptabelt att globala lånemedel används för ändamål där man inte tar hänsyn till sociala och ekologiska faktorer.

Som regeringen anför bör de villkor som ställs vid långgivning inte vara ”onödigt rigida”, och de bör bygga på låntagarländernas prioriteringar. Jag anser att detta i grunden är ett bra förhållningssätt. Icke desto mindre har vissa länder, bl.a. Burkina Faso, Mali och Nicaragua, utsatts för mycket strikta låneregler. Detta är tydliga exempel på hur de internationella institutionernas krav och agerande kringskär länders demokratiska handlingsutrymme, och på att de internationella institutionerna i vissa fall till och med anser sig kunna överpröva demokratiskt fattade beslut.

Länge riktades berättigad kritik mot IMF och Världsbanken för deras nyliberala hållning till länders reformeringsbehov. Numera tas emellertid större hänsyn till de fattiga ländernas egna prioriteringar när det gäller en effektiv fattigdomsbekämpning. Men enligt min mening återstår fortfarande stora problem.

Den främsta kritiken som brukar framföras gäller den s.k. *konditionaliteten*, de villkor som ställs vid utlåning. Ofta är de makroekonomiska kraven mycket långtgående och detaljerade, vilket får till följd att låntagarländernas politiska och ekonomiska handlingsutrymme kraftigt begränsas. Då lånen ofta löper över långa tidsperioder innebär det också en bakbundenhet, som därtill tenderar att bli långvarig. Ett resultat av detta har blivit att ett flertal länder valt att betala tillbaka sina lån i förtid.

Dessa krav medför att de demokratiska processerna i låntagande länder påverkas negativt. Jag anser att konditionaliteten måste reformeras, så att hänsyn tas till de demokratiska processerna i låntagarländerna och till sociala och miljömässiga faktorer.

Bland villkoren finns också *krav på privatiseringar och handelsliberaliseringar*. Sådana krav har i många fall inte resulterat i att fattigdomen minskat utan har i stället slagit hårt just mot de fattiga. I ett par fall har man även krävt att tillgången till vatten ska privatiseras, bl.a. i Uganda.

Att så få krav på privatisering av vatten ställs beror på att man redan lyckats genomdriva den typen av reformer i ett stort antal fattiga länder, bl.a. i Bolivia och Mali. De norska och brittiska regeringarna har kritiserat IMF och Världsbanken för denna typ av villkor och beslutat att i fortsättningen inte knyta sitt utvecklingssamarbete till krav på privatiseringar och liberaliseringar. Jag menar att Sverige borde framföra samma kritik.

Vidare anser jag att *Sveriges stöd till Ida* inom Världsbanken bör vara villkorat av att bankens krav på makroekonomiska policyvillkor avskaffas. Dessa krav har kritiserats från olika håll, bl.a. Svenska kyrkan. Norge och Storbritannien har tidigare krävt att den makroekonomiska konditionaliteten ska fasas ut. Visserligen har en viss reformering av villkoren genom-



förts, men samtidigt visar en rapport från Eurodad att andelen bindande krav på ekonomiska policyvillkor har ökat i förhållande till det totala antalet krav. Det bör påpekas att Norge tidigare valt att dra tillbaka 25 % av sitt anslag till Ida för att markera sitt missnöje.

Det har även förekommit kritik mot programmet *PRGF*, som utvecklats av IMF för utlåning till låginkomstländer. Den före detta brasilianske finansministern Pedro Malan konstaterar i sin studie av IMF:s verksamhet i de fattigaste länderna att IMF:s tonvikt på budgetbalans har gått ut över utvecklingen på sektorsnivå, t.ex. när det gäller hälsovård och utbildning. Vidare ska IMF:s och Världsbankens verksamhet i flera fall ha motverkat varandra. I rapporten rekommenderar man att PRGF-lånen avvecklas och att IMF upphör med långsiktig utvecklingsfinansiering i allmänhet. Jag delar denna syn och anser att Sverige bör driva kravet på en avveckling av PRGF.

### *Resursförstärkning av institutionerna*

Vänsterpartiet anser att det krävs nya verktyg för att kunna bekämpa världsfattigdomen och klimatförändringarna på ett verkningsfullt sätt. En metod, som Vänsterpartiet tidigare förordat, är en global transaktionsskatt.

Den senaste tidens nyheter om rekordbonusar i banksektorn har lett till diskussioner om ett eventuellt införande av en internationell bonusskatt, vilket också Vänsterpartiet ställt sig bakom. Det finns även ett stöd för detta i andra länder, bl.a. har Frankrikes president Nicolas Sarkozy och Storbritanniens premiärminister Gordon Brown föreslagit en sådan internationell skatt. Vänsterpartiet anser att Sverige borde utreda förutsättningarna för en sådan skatt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

### *Styrnings- och inflytandefrågor*

I dag är *utvecklingsländernas inflytande* i IMF och Världsbanken begränsat. Det beror bl.a. på att dessa institutioner inte är uppbyggda med utgångspunkt i ett demokratiskt perspektiv: en röst, ett land. I stället styrs andelen röster av maktförhållandena i världen då institutionerna bildades på 1940-talet. Den pågående reformeringen av röstfördelningen handlar primärt om att röstfördelningen ska utgå från medlemmarnas aktuella ekonomiska styrka. Jag anser att ett mer demokratiskt och rättvist system bör införas. Sverige bör verka för ett system med s.k. dubbel majoritet, där man kombinerar ekonomisk styrka med en helt demokratisk beräkningsmodell där hänsyn tas även till principer som befolkningsstorlek.

När det gäller frågan om *jämställdhet* i institutionerna finner jag att det av skrivelsen inte framgår vad som faktiskt har gjorts, detta trots att regeringen säger sig ha prioriterat detta område. Statistiken visar att man kommit en bit på väg, men att resultaten är långt ifrån tillfredsställande och att området därför måste prioriteras. Enligt uppgift var drygt hälften av de anställda på Världsbanken kvinnor 2009. Dock innehade kvinnor endast 31,5 % av de ledande befattningarna på alla nivåer. Världsbanksche-

fen har satt som mål att det före 2012 års utgång ska vara en jämn könsfördelning på samtliga nivåer i banken. I IMF är andelen kvinnor lägre; 47 % av det totala antalet anställda är kvinnor. Endast 16 % innehar dock chefsbefattningar. Jag anser det vara en självklarhet att det ska finnas en jämn könsbalans på alla nivåer i såväl Världsbanken som IMF.

Vidare finner jag att det är problematiskt med G20:s ökade inflytande i och med den finansiella krisen. Härigenom utestängs många länder, däribland utvecklingsländer, eftersom de saknar representation i G20. Jag anser att FN:s roll i arbetet med att möta den finansiella krisen och reformera de finansiella institutionerna bör stärkas.

### *Klimat och miljö*

I skrivelsen hävdar regeringen att utvecklingsbankerna har lagt större fokus på en hållbar utveckling. Jag delar inte den uppfattningen. Under senare år har det från många håll framförts skarp kritik av Världsbankens utlåning till icke förnybar energiframställning. Banken har tillbakavisat kritiken och lanserat sig själv som en "klimatbank", bl.a. genom att skapa två nya klimatfonder. Detta är problematiskt.

För det första har utvecklingsländerna, som är mest sårbara och utsatta för klimatförändringarna, ett mycket begränsat inflytande i Världsbankens beslutsrum. Därför anser jag att detta arbete bör bedrivas i FN:s regi. För det andra är finansieringen av dessa fonder fortfarande osäker. Under 2008 ökade utlåningen till förnybara energislag visserligen med 10 %, men samtidigt ökade utlåningen till icke förnybara energislag med 60 % för hela världsbanksgruppen. För att man ska kunna möta den alltmer akuta situationen med klimatförändringar måste lån som avser projekt som bygger på icke förnybara energislag skyndsamt fasas ut.

### *Sammanfattning*

I det föregående har jag redovisat mitt ställningstagande i olika frågor som aktualiseras i och genom regeringens skrivelse. En fördjupad beskrivning av Vänsterpartiets uppfattning i dessa frågor framgår av motionen Internationella valutafonden och Världsbanken (mot. 2007/08:U226).

Med det anförda tillstyrker jag motion 2009/10:Fi10 (v); motion 2009/10:Fi9 (s) avstyrks.